

॥ नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ॥

चतुरारक्खदीपनी

कायपच्चवेक्खणा

१. दुस्सीलकथा,
२. सीलानिसंसकथा,
३. अनूसासनकथा,
४. आवासिकाचारकथा,
५. पच्चयनिस्सग्गकथा,
६. पातिमोक्खकथा,
७. दायकोवादकथा,

पणामपटिजा

१. चक्कवाळ नहुता ग, देवालि गण चुम्बितो ।
बुद्ध पादम्बुजो ठातु, सीसे दया तिगन्धजो ॥
२. नन्त चक्कवाळ भुग्ग, गुण सन्निच्चितं जिनं ।
वन्दे तप्पूजितं धम्मं, तज्जं सङ्गञ्च निम्मलं ॥
३. वक्खामि चतुरारक्खं, सम्बुद्ध वचन न्वयं ।
अप्पमादावहं एतं, सोत्तब्बं भवभीरुहि ॥
४. बुद्धानुस्सति मरणा, भुभा मेत्ताच भावना ।
अप्पमादाय आरक्खा, चतस्सो मानिता सतं ॥
१. बुद्धानुस्सति भावना,
२. मरणस्सति भावना,
३. असुभ भावना,

४. मेत्ता भावना,
५. बुद्धोवादं सरित्त्वाव, मच्चुब्बिग्गा सुखेसिनो ।
सीता सीततरं यन्ति, सुभमेत्तम्बुसि-ट्ठिता ॥
६. मरणग्गि वारणम्बु, सम्बुद्धवचनं यिदं ।
बहू तदग्गि सन्तत्ता, सीतावासुं तदम्बुना ॥
७. सद्धं बुद्धेन तेजेत्वा, मानं मरणचिन्तया ।
असुभाय हने रागं, दोसं मेत्ताय पञ्जवा ॥

१. बुद्धानुस्सति निद्देस

१. अरहं सम्मासम्बुद्धो, विज्जक्खि चरणप्पदो ।
सुगतो सुगदो सत्था, सब्बञ्जू भगवादमो ॥
२. आरकत्तारिहन्तत्ता, पापाकारकतोरहो ।
हत चक्कारतो पूजा, रहत्ता चारहं नमे ॥
३. समुत्ते जिय गिहीनं, अनुपुब्बिकथो जिनो ।
अदासि परमं तुट्ठिं, सच्चानि दस्सयं दिवा ॥
४. भिक्खूनं पठमे यामे, पायेसि अमतागदं ।
जातिखेत्ताग देवानं, कङ्खच्छेदो स मज्झिमे ।
५. आदो फलसुखं वेदि, मज्झे सेय्य मका जिनो ।
वेनेय्यो लोकनं अन्ते, पच्छिमेपि तिधा कते ॥
६. खेदं अगणयं नाथो, पञ्च बुद्धकतं वहं ।
सत्थसिद्धो परत्थं, ब्यावटो सुमहादयो ॥
७. चङ्कमित्वा निसीदित्वा, रत्तिदिवज्ज झायितुं ।
सुपितुं मज्झयामेव, बुद्धो भिक्खून मोवदि ॥
८. नाल मालसितुं तस्स, महावीरस्स सासने ।
पमादाय मुनिन्दस्स, कतञ्जू साधु सम्मतो ॥
९. अनज्जातस्स जाताय, अपत्तस्सच पत्तिया ।

आरभेतुं नो युत्तो, अप्पमत्तो रहोगतो ॥

१०. आरब्धथ निक्कमथ, युज्जथ बुद्धसासने ।
धुनाथ मच्चुनो सेनं, नळागारं व कुज्जरो ॥
११. यो इमस्मिं धम्मविनये, अप्पमत्तो विहिस्सति ।
पहाय जाति संसारं, दुक्खस्सन्तं करिस्सति ।
१२. इति उय्योजनं म्हाकं, मुत्तस्स मुत्तिया सरं ।
नयुत्तो व पमादाय, महादयस्स सत्थुनो ॥
१३. सुत्तेन दुब्बितक्केन, अकिच्च करणेन वा ।
मोघ कालक्खयो मन्दो, दुक्खस्सन्तं कथंकरे ॥
१४. आकासं चक्कवाळज्ज, सत्ता बुद्धगुणा पिच ।
अनन्तानाम चत्तारो, परिच्छेदो न विज्जति ॥
१५. यथापि नभ माकासं, अङ्गुलरज्जुयट्ठिभि ।
मिनेतुं नेव सक्कोति, एवं केनचि तग्गुणं ॥

२. मरणस्सतिनिद्देस

१. मरणस्सति मिच्छन्तो, ताव बुद्धवचो सुण ।
अविक्खित्तेन चित्तेन, सम्बुद्ध वचनं हिदं ॥
२. अनिमित्त मनज्जातं, मच्चानं इध जीवितं ।
कसिरज्ज परित्तज्ज, तज्ज दुक्खेन संयुतं ॥
३. न हि सो पक्कमो अत्थि, येन जाता नमिय्यरे ।
जरम्पि पत्वा मरणं, एवं धम्मा हि पाणिनो ॥
४. फलान मि व पक्कानं, पातो पतनतो भयं ।
एवं जातान मच्चानं, निच्चं मरण तो भयं ॥
५. यथापि कुम्भकारस्स, कता मत्तिकभाजना ।
सब्बे भेदपरियन्ता, एवं मच्चान जीवितं ॥
६. दहराच महन्ताच, ये बाला ये च पण्डिता ।

सब्बे मच्चुवसं यन्ति, सब्बे मच्चुपरायना ॥

७. तेसं मच्चुपरेतानं, गच्छतं परलोकतो ।
नपिता तायते पुत्तं, जातिवापन जातके ।
८. पेक्खतज्जेव जातीनं, पस्स लालप्पतं पुथु ।
एकमेकोव मच्चानं, गो वज्झोविय निव्यति ॥
९. एव मब्भाहतो लोको, मच्चुनाच जरायच ।
तस्मा धीरा नसोचन्ति, विदित्वा लोक परियायं ॥
१०. अज्जेपि पस्स गमने, यथा कम्मपगे नरे ।
मच्चुनो वसमागम्म, फन्दन्तेविध पाणिनो ॥
११. येन येनहि मज्जन्ति,
ततोतस्स हि अज्जथा ।
एतादिसो विनाभावो,
पस्स लोकस्स परियायन्ति ॥

[सुल्ल सुत्ते वुत्तं]

१२. यथापि सेला विपुला,
नभं आहच्च पच्चता ।
समन्ता अनुपरि येय्युं,
निप्पोथेन्ता चतुदिसा ॥
१३. एवं जराच मच्चुच,
अधिवत्तन्ति पाणिने ।
खत्तियेब्राह्मणे वेस्से,
सुद्धे चण्डाल पक्कुसे ।
नकिज्चि परिवज्जेति,
सब्बमेवा भिमदति ॥
१४. न तत्थ हत्थि नं भुम्मि, न रथानं नपत्तिया ।
न चापि मन्तयुद्धेन, सक्का जेतुं धनेनवा ॥
१५. तस्माहि पण्डितो पोसो,

सम्पस्सं अत्थ मत्तनो ।
 बुद्धे धम्मे च सङ्गेच,
 धीरो सद्दं निवेसये ॥

१६. यो धम्मचारी कायेन, वाचाय उद चेतसा ।
 इधेवनं पसंसन्ति, पच्चसग्गे पमोदतीति ॥

[पब्बतू मम सुत्ते वुत्तं ।]

१७. यथा वारिवहो पूरो, वहे रुक्खे पकूलजे ।
 एवं जरामरणेन, वुद्धन्ते सब्ब पाणिनो ॥

१८. दहरापि हि मिय्यन्ति,
 नराच अथनारियो ।
 तत्थ को विसासेपोसो,
 दहरो म्हीतिजीविते ॥

१९. साय मेके निदिस्सन्ति, पातो दिट्ठा बहुज्जना ।
 पातो एके नदिस्सन्ति, सायं दिट्ठा बहुज्जना ॥

२०. अज्जेव किच्चं आतप्पं, को जज्जा मरणं सुवे ।
 नहि नो सङ्करं तेन, महासेनन मच्चुनाति ॥

[जातकेसुवुत्तं ।]

२१. नत्थेत्थज्जो नुसासन्तो, सयंवत्तान मोवद ।
 जिनेरिता नुसारेन, भिक्खु संसार भीरुको ॥

२२. अहिवापि मं डंसेय्य, अज्जेपि विसधारिनो ।
 अपियापिच घातेय्युं, उप्पज्जेय्युं रुजापिमे ॥

२३. मच्चुसेना वुधासङ्ख्या, बाहिरज्झत्तु पट्टवा ।
 तेहायु पीळितंछेज्जं, मरिस्स मज्जवा सुवे ॥

२४. अळक्का हि गवादीहि, चोरादीहि अरीहिपि ।
 अभिण्ह सन्निपातेहि, रुजा छनवुतीहिपि ॥

२५. बहून मुपकारेहि, अन्नोदकादिकेहिपि ।

मरिस्सं पीळितो निच्चं, निरुज्झेय्यायु अज्जवा ॥

२६. बह्वावुधे विसज्जेति, निल्लेणं मच्चुनिद्वयो ।
वसन्तं भवसङ्गामे, नमुत्तो कोचि आवुधा ।

२७. महब्बला महापज्जा, महिद्धिका महद्धना ।
नमुत्ता सम्मासम्बुद्धो, सब्बलोकाधिपो अपि ।

२८. मया समा नवा बुद्धा, तदावुधेहि ते मता ।
तथा हम्पि मरिस्सामि, लेणं पुज्जं मे कतं ॥

२९. पथव्यापादयो धात्यू,
आहारा भोजनादयो ।
सीतुण्ह मुतुनामेतं,
दोसा पित्तसेम्हानिला ॥

३०. धात्वाहारु तुदोसानं, समत्ते वायु तिद्धति ।
विसमे तद्धुणज्जेव, छेज्ज मप्पं पराधिनं ॥

३१. धात्वा हारुतु दोसानं, विसमा स्वेप्यकल्लको ।
उस्साहे कल्लकालेव, किंकरेय्यअकल्लको ।

३२. उप्पज्जेय्युं रुजा स्वेपि, असातो दुक्खमा खरा ।
पुरेतरेवं आरब्भे, मापच्छा अनुतापनं ॥

३३. सत्तानं नीचकम्मानं, सरणोपि भयङ्करो ।
नीचानीचं नजानामि, मरणासन्नतम्पिच ॥

३४. कम्म पीळित सत्तानं, तद्धुणम्मि भयुब्भवो ।
मरेय्य मज्जवा स्वेवा, नयुत्तोव पमज्जितुं ॥

३५. पुज्जक्खीणा पजा खिप्पं, अहेतुनापि नस्सये ।
सुद्धचित्तो मरिस्सामि, न किलिङ्गेन चेतसा ॥

३६. उपच्छेदापि मे सन्ति, भवाभवचिता बहू ।
छेज्जं तेहायु अज्जापि, साध्वासुमारभे मतं ।

३७. कम्मा पराध सत्तानं, विनासे पच्चुपड्डिते ।

अनयो नयरूपेन, बुद्धिमाकम्य तिष्ठति ॥

३८. मरणासन्न तज्जेव, चिन्तेय्य पज्जवा सतो ।
एवं चिन्तयन्तो सन्तो, नपापं कत्तु मुस्सहे ॥
३९. मरणासन्न तज्जेव, चिन्तेय्य बुद्धसावको ।
एवं चिन्तयन्तो सन्तो, कदाचिपि अनुण्णतो ॥
४०. अद्भाग मरणं पज्जो, पुरेतरं चिन्तये ।
करे कातब्ब कम्मञ्च, एवं सो नानुसोचति ॥
४१. मरणासन्न सज्जी सो, अप्पमत्तो विचक्खणो ।
पत्तेपि मरणे काले, न सम्मुळ्हो नसोकवा ॥
४२. मरणा सन्नसज्जी सो, सोधेति अत्तनो मलं ।
निम्मलेन चुतो भिक्खु, नत्वेवा पाय गामिको ॥
४३. सति आसन्न मरणे,
दूरसज्जी पमाद वा ।
यो करोति अकातब्बं,
तदा सो अतिसोचति ॥
४४. सति आसन्नमरणे, दूरसज्जी पमादवा ।
आकिण्णो पापधम्मेहि, पज्झायि दुम्मनो तदा ॥
४५. सति आसन्न मरणे, दुट्ठो दोसोति थद्धवा ।
अभिनन्दति सादेति, तदासो अतिदुक्खितो ॥
४६. सति आसन्नमरणे, तुवटं न चिकिच्छति ।
सज्जिच्चापत्ति मापन्नो, तदा सो परिदेवति ॥
४७. सति आसन्न मरणे, गिहीहि नवकेहिच ।
संसट्ठो न नुलोमेहि, स्वतिवस्सु मुखो तदा ॥
४८. सति आसन्न मरणे, कुहको कुलदूसको ।
मिच्छाजीव समापन्नो, दुन्निमित्तोव सो चुतो ॥
४९. ससोकी सहनन्दीच, दुक्खे दुक्खो सुखे सुखो ।

गिहिकम्मेसु उस्सुक्को, पस्सं गिज्झकूटं चुतो ॥

५०. मरिस्सन्ति अनावज्ज, किलेसातुर पीळितो ।
किमिखज्जवणो साव, भन्तो किं सुगतिं वजे ॥

५१. मरिस्सन्ति अनावज्ज, धुरद्वयं न पूरति ।
गन्थं विपस्सनं तन्दी, कारुज्जोयेव सो चुतो ॥

५२. मरिस्सन्ति अनावज्ज, किलेसानं वसानुगो ।
सम्बुद्धा-णं वीतिक्कन्तो, कारुज्जो नत्थि तस्समो ॥

५३. मरिस्सन्ति अनावज्जं, धनमेसी अधम्मतो ।
पुज्जे चिन्तापि नुप्पज्जि, निरयं सो मनं गतो ॥

५४. मरेय्यन्ति अनावज्जं, धनं चिनि अधम्मतो ।
चितं चितं इहेवेतं, तस्मिं गिद्धो स पेत्तिको ॥

५५. अत्था गेहे निवत्तन्ते, सुसाने मित्तबन्धवा ।
सुकतं दुक्कतं कम्मं, गच्छन्त मनुगच्छति ॥

५६. मरेय्यन्ति अनावज्जं, इहत्थं वा नुयुज्जति ।
सम्पराय मनपेक्खो, सुजुं वा पायगामिको ॥

५७. मरेय्यन्ति समावज्ज, धम्मतो धन मेसति ।
पुज्जकारी सुलद्धेन, मरणेपि स मोदति ॥

५८. पज्जसील सदारक्खो, यथाबलज्ज दायको ।
काले उपोसथावासो, सो निच्चं सुगतिं वज्जे ॥

५९. धोवापत्तिमलं खिप्पं, मच्चु अद्धा गमिस्सति ।
मिच्छावितक्क मुच्छिज्ज, कर कातब्बभावनं ॥

६०. अतिक्कन्ता बहू रत्यो, खेपेत्वा मम जीवितं ।
मन्दायुना पमादेन, युत्तो विहरितुं कथं ॥

६१. हासन्तं नन्दि मत्तानं, मच्चुसन्धीहि तच्छये ।
कुच्छि मेय्यचुतो अज्ज, को हासनन्दितब्बको ॥

६२. मच्चुसेनावुधा सङ्ख्या, मरणाभिमुखो अहं ।
अच्चायितब्ब कालो यं, इक्खितब्ब मुदिक्खतु ॥

६३. पुरेमरामि दट्ठब्बं,
दक्खेय्यं मच्चु एस्सति ।
अच्चायितब्ब कालो यं,
नोकासो हासतुट्ठिया ॥

६४. आकिण्णमच्चुसेनानं, अज्ज स्वेवा विनासिनं ।
अद्भा पहाय गामीनं, किं पमाद विहारिना ॥

६५. खणमत्तोव पच्चक्खो, अज्ज स्वेवा अतिस्सति ।
सम्परायो अतिदीघो, परम्परो अनन्तिको ॥

६६. खणमत्तोव पच्चक्खो, मच्चुना तं जहिस्सति ।
पहाय गमनीये-स्मिं, महुस्साहो निरत्थको ॥

६७. सम्परायो अतिदीघो, अपाथेय्ये सुदुत्तरो ।
महुस्साहेन कातब्बो, तदत्थो दीघदस्सिना ॥

६८. सद्भा बन्धतु पाथेय्यं, तदेसनं इहेव हि ।
भवन्तरे नलब्भेय्य, अपाथेय्य तिदुक्खितो ॥

६९. संसार तरणत्थाय, महोलुम्पानि बन्धथ ।
भावना दान सीलेहि, तिवित्तिण्णो भवण्णवो ॥

७०. भुज्जं भुज्जं जनं कामे,
कालाकाला-बुधोन्तको ।
कन्तेकन्तेति मंसासो,
पिवंपिवंव कं मिगं ॥

७१. कामे कामेसनायेय्य,
कालोकालो मतेट्ठिया ।
पूरे पूरेतब्बं धम्मं,
अद्भा अद्धान संसरं ॥

७२. मरेय्यन्ति अनुब्बिग्गो, पापकं कत्तुमुस्सहे ।

करेय्य हासनन्दिञ्च, चापल्लञ्च पमाद वा ॥

७३. मरेय्यमिति संविग्गो, लेणमेव गवेसति ।
न हासि नेवनन्दीच, न चापल्लो कदाचिपि ॥
७४. अच्चुट्ठित रुजग्गीहि, अच्चायासे भयानके ।
नोसधे मरणासन्ने, कतपुञ्जं व सात-दं ॥
७५. जातिसङ्का वियोजेन्ता, मरणन्त भुसातुरा ।
सब्बं पहाय गन्तापि, नन्दितब्बानि पुज्जिनो ॥
७६. पस्सन्ता सुनिमित्तानि, पाकटानि सकम्मुना ।
सुखन्ति मरणे काले, नुमोदन्ता कतानिच ॥
७७. सात-दातानि पुज्जानि, एवं महब्भये अपि ।
सुगतिं लहुनेतानि, कातब्बानि पुरेतरं ॥
७८. देवदूते पकासेत्वा, यमपुट्ठो सयंकतं ।
पुञ्जं सरति चे सत्तो, तदेव सुगतिं वजे ॥
७९. पाप कट्ठम्पि निरये, मनं दुक्खगतं पजं ।
दुक्खा मोचेति यंपुञ्जं, सदा कातब्बमेव तं ॥
८०. पहायकं व पुज्जहि, पहातब्बं व पापकं ।
तं पदीपन्धकारं व, द्वयं ओत्वा खुकं विय ॥
८१. जातिसङ्का वियोजेन्ता, मरणन्त भुसातुरा ।
सब्बं पहाय गन्तारो, भयानकानि पापिनो ॥
८२. पस्सन्ता दुन्निमित्तानि, पाकटानि सकम्मुना ।
मरणे अतिदुक्खन्ति, नुतापेन्ता कतानिच ॥
८३. पटिपीळानि पापानि, एवं महब्भये सति ।
दुग्गतिं लहुनेतानि, युत्तोव परिवज्जितुं ॥
८४. देवदूते पकासेत्वा, यमराजेन पुच्छितो ।
पमादस्सन्ति चिक्खन्तो, महग्गिम्हि तुरं पति ॥

८५. पुञ्जं अकरिवा मावा, यमराजिन्द पुच्छितो ।
पमादस्सन्ति चिक्खन्तो, महादुक्खं तुरं गमि ॥
८६. पापं अकरिवा मावा, पुच्छितो यमसामिना ।
पमादस्सन्ति चिक्खन्तो, तत्तं गुळं तुरं गिलि ॥
८७. जातमत्ता तिजिण्णाच, आतुराच मता वुधा ।
देवदूते इमे पञ्च, दिस्वा संविग्गतं वजे ॥
८८. चोदिता देवदूतेहि, ये पमज्जन्ति मानवा ।
ते दीघरत्तं सोचन्ति, हिन कायू पगानरा ॥
८९. धुरद्वय मनारब्भ, गिहिकम्मादिके रतो ।
कथं गिज्झकूटं सेसं, पेतावासं अतिस्सति ॥
९०. परियत्ति मसिक्खन्तो,
नारद्धो पटिपत्तियं ।
अलसो दुब्बितक्को सो,
किं तंसेलं अतिस्सति ॥
९१. मोचनत्थाय पब्बज्ज, संकिलिद्धा पमादिनो ।
सुगत्यापिच ते भट्ठा, अतिदूराव मुत्तितो ॥
९२. सीदन्तेव जले खित्ता, सिला महाव खुद्दका ।
पतन्ति खुद्दकेनापि, अपायं पाप कम्मुना ॥
९३. पतन्ता खुद्दकेनेव, बहूहि पुन पीळिता ।
मोक्खोकासं नविन्दन्ति, पापं खुद्दम्पि नाचरे ॥
९४. जेगुच्छित्थूदरागम्म, पुनापि तत्थ निच्चगू ।
दुक्खाति दुक्ख संकिण्णो, हट्ठं तुट्ठं नसक्कुणे ॥
९५. अतिव्यापिगुणो पुज्जो,
महायसो सिरिन्धरो ।
कुच्छियं रेतसि वासो,
अतीव लज्जितब्बको ॥
९६. मच्चुदुक्खं खणंयेव, अतिदुक्खं तदुत्तरि ।

मातुगामुदरे सन्धि, पतिद्वानं भयानकं ॥

१८. मच्चुदुखं खणंयेव, अतिदुखं चिरत्तनं ।
आम पक्कन्तरे सन्धि, पतिद्वानं भयानकं ॥

१९. दुग्गत्यंठातु तंदुखं, सुण उच्चकुलेअपि ।
कुच्छियं अतिसम्बाधे, जलाबुम्हि जिगुच्छिते ॥

१००. मिळ्ह सेम्हादि संकिण्णे, अति दुग्गन्ध वासिते ।
गूथकूपे किमीविय, तमेजा मूलकम्मतो ॥

१०१. परमाणुकायो ठाति, दुखी नेरयिको विय ।
धुवातुरो सुखामिस्सो, आम पक्कासयन्तरे ।

१०२. वेदनट्ठोव संवट्ठो, अचित्तोविय निच्चलो ।
दसमासन्तरे कच्चे, बहू मरन्ति पाणिनो ॥

१०३. परिपक्को पमुञ्छो सो,
अतिसम्बाध योनितो ।
मलाकिण्णेन गत्तेन,
अच्चायासो विजायति ॥

१०४. एवं मच्चुञ्च सन्धिञ्च, विजायनञ्च भेरवं ।
पस्सं निब्बिन्दन्तो सन्तो, विरज्जेय्य भवन्दुके ॥

१०५. एवं मच्चुञ्च सन्धिञ्च, अनुस्सर मभिण्हसो ।
राजसेट्ठि भवादिम्पि, नइच्छेय्य तदन्वितं ॥

१०६. भवे दुखं मचिन्तेत्वा, भवासाय पवत्तितं ।
पुञ्जं पुनप्पुनं देति, सन्धिं न निब्बुतिं वरं ॥

१०७. भवे दुखं विभायित्वा, निब्बिन्देन पवत्तितं ।
पुञ्जं भव मतिक्कम्म, निब्बानं देति निब्बुतिं ॥

१०८. भवे दुखं सरित्वान, मच्चुसन्धि सयादिकं ।
तिभवेसु विरज्जेय्या, दित्तं गेहेव सामिको ॥

१०९. सन्तो पुञ्जानि करोन्तो, सन्धिदुखं मनुस्सरं ।

निब्बिन्द युत्त चित्तेन, वज्जेय्य भवसात तो ॥

११०. पुज्ज निब्बत्त ठानेपि, जेगुच्छे सन्धिसम्भवो ।
भव सात वसा तस्मा, धीरो तं लग्गनं चजे ॥

३. असुभभावना निद्देस

१. सिरिमं गणिकं दिस्वा, दमेतुं रत्तचेतसं ।
दस्सेत्वा मतसारीरं, तस्सा जिनो इदं ब्रवि ॥
२. चरंवा यदिवा तिट्ठं, निसिन्नो उदवा सयं ।
समञ्छेति पसारेति, एसा कायस्स इज्जना ॥
३. अट्ठि न्हारूहि संयुत्तो, तच मंसाव लेपनो ।
छविया कायो पटिच्छन्नो, यथाभूतं नदिस्सति ॥
४. अन्तपूरो दरपूरो, यकन पेळस्स वत्थिनो ।
हदयस्स पप्फासस्स, वक्कस्स पिहकस्सच ॥
५. सिङ्गानिकाय खेळस्स, सेदस्सच मेदस्सच ।
लोहितस्स लसिकाय, पित्तस्सच वसायच ॥
६. अथस्स नवहि सोतेहि, असुचि सवति सब्बदा ।
अक्खिग्गमा अक्खिग्गूथको, कण्णमा कण्णगूथको ॥
७. सिङ्गानिकाच नासतो, मुखतो वमति एकदा ।
पित्तं सेम्हज्ज वमति, कायमा सेदजल्लिका ॥
८. अथस्स सुसिरं सीसं,
मत्थलुङ्गस्स पूरितं ।
सुभतो नं मज्जति बालो,
अविज्जाय पुरक्खतो ॥
९. यदाच सो मतो सेति,
उद्धमातो विनीलको ।
अपविद्धो सुसानस्मिं,
अनपेक्खा होन्ति जातयो ॥

१०. खादन्ति नं सुवानाच, सिङ्गालकाच किमियो ।
काका गिज्झाच खादन्ति, येचञ्जे सन्ति पाणका ॥
११. सुत्त्वान बुद्धवचनं, भिक्खु पञ्जाणवा इध ।
सोखो नं परिजानाति, यथाभूतज्झि पस्सति ॥
१२. यथाइदं तथाएतं, यथाएतं तथाइदं ।
अज्झत्तज्ज बहिद्धाच, काये छन्दं विराजये ॥
१३. छन्द राग विरत्तो सो, भिक्खु पञ्जाणवा इध ।
अज्झगा अमतं सन्ति, निब्बानं पद मच्चुतं ॥
१४. द्विपादको यं असुचि, दुग्गन्धो परिहारति ।
नानाकुणप परिपूरो, विस्सवन्तो ततोततो ॥
१५. एतादिसेन कायेन, यो मञ्जे उन्नमेतवे ।
परंवा अवजानेय्य, किमञ्जत्र अदस्सनाति ।
काय विच्छन्दनीयसुत्तं, विजयसुत्तन्तिपि वत्तब्बं ॥
१६. र-अक्खरो सियागिग्गि, रोव अग्गिव आगतो ।
तस्मा रागोति वत्तब्बो, तण्हाव निच्चतापिका ॥
१७. अभिण्हमेव रागग्गि, दग्गते सुभसज्जिनं ।
किमिखज्जवणो साव, दुक्खी रागी स सब्बदा ॥
१८. दुक्खी पिय मलद्धान, लद्धान्य परिपुण्णतो ।
नत्थि रागग्गिखन्धस्स, पियिन्धेन हि पुण्णता ॥
१९. नत्थि रागसमो अग्गि,
इति वुत्तं महेसिना ।
तेन रागग्गिना दट्ठो,
सब्बो लोको तिदुक्खितो ॥
२०. एकस्स पिवितं खीरं, चतू दधि जला बहु ।
रागहेतु भवे सन्धि, द्वानं अनमतगिकं ॥
२१. चतूदमि जला भिय्यो, सीसच्छेदन लोहितं ।
रागहेतु भवे मच्च, भयं अनमतगिकं ॥

२२. एकस्स रुदतो अस्सु, चतू दधि जला बहु ।
दुक्खं अनमतग्गं, तंहेतु परिदेवनं ॥
२३. तत्तायो गुळ गिलित, वधग्गि दय्हना दिक्कं ।
असङ्ख्येय्यं महादुक्खं, तंहेतु निरये लभि ॥
२४. एक द्वित्ति चतु पञ्च, बुद्धुप्पादेय्य मोचितं ।
खुप्पिपासित निज्झामं, लभि तंहेतु पेत्तिकं ॥
२५. तिरच्छाने असूरेच, दुक्खं नानाविधं लभि ।
नमतग्गिक संसारे, सब्बन्तं रागहेतुकं ॥
२६. एकस्सेकेन कप्पेन, पुग्गलस्सट्ठि सञ्चयो ।
सचे संहारितो अस्स, वेपुल्ल पब्बताधिको ॥
२७. एक कप्पे इदं दुक्खं, नादिकप्पेसु काकथा ।
रागो ननु महावेरी, बालो जनो त मिच्छति ॥
२८. रागसुद्धि असोकोच, निदुक्खो जायपत्तिच ।
निब्बानं पञ्च पच्चक्खा, असुभाय फला मता ॥
२९. असुभग्गहणं झायी, मिता सिन्द्रिय संवरो ।
सोमित्य मुक्कट्ठावाचा, छळिमे राग सुद्धिया ॥
३०. निच्चुग्गराग रोगीनं, असुभा वातुलोसधा ।
रागयक्खाभि गय्हानं, असुभा मन्त मुत्तरं ॥
३१. सजीवकाच निज्जीवा, असुभा दुविधा मता ।
सजीवा केसलोमादि, दसेविमे अजीवका ॥
३२. उद्धुमातक वीनीलं, विपुब्बकं विछिदकं ।
विक्खायितक विक्खित्तं, हतिविक्खित्त लोहितं ॥
३३. पुळुव ट्टिक मिच्चेसु, लद्धा अञ्जतरं सतो ।
रतन वानपस्सेय्य, यथा चेतसि पाकटं ॥
३४. मतं खज्जं स मंसञ्च, निलोहितं निमंसकं ।
विक्खित्तं सेत पुज्जट्ठिं, नवधा पुत्तिमिक्खये ॥

३५. मच्चुतो परिमुच्चामि, पटिवत्ति यिमा यिति ।
पयोजन समावज्ज, मोदितब्बं जिगुच्छके ॥
३६. सजीवके जिगुच्छत्थं, निज्जीवा सुभ मीरितं ।
तथूपमो अयंकायो, एवमेव भविस्सति ॥
३७. एवंधम्मो अयंकायो, एवंभावी नतिक्कमो ।
इच्चुप संहरे दिस्वा, एकद्विह मतादिकं ॥
३८. यथा इदं तथाएतं, यथाएतं तथा इदं ।
जेगुच्छं पटिकूल्यज्ज, काये इच्चुप संहरे ॥
३९. उद्धुमात विनीलादि,
पटिकूल्यो जिगुच्छितो ।
तथेवायम्पि मे कायो,
विसेसो नायु-सायुव ॥
४०. उद्धुमात विनीलादो, सोभणं नत्थि किञ्चिपि ।
इमस्मिंपि मे काये, गवेसन्तोपि सब्बसो ॥
४१. पटिकूलवसा धातु, वसाच द्विप्पकारतो ।
पच्चवेक्खेय्यिमं कायं, इच्छं विराग मत्तनि ॥
४२. वण्ण सण्ठान गन्धेहि, आसयो कासतोपिच ।
जेगुच्छ पटिकूल्याच, केसा न तुट्ठमानिता ॥
४३. इति केसेसु इक्खेय्य,
लोमा दीसुप्पयं नयो ।
द्वत्तिसेवज्जि कोट्ठासे,
पच्चवेक्खे विसुं विसुं ॥
४४. कायतो बहिनिक्खन्तं, पटिकूल्यं जिगुच्छितं ।
अनिक्खन्तम्पि जेगुच्छं, पटिकूल्यं व तस्समं ॥
४५. सङ्घत्तम्पि यथा वच्चं, मनुज्जतं न पापुणे ।
उपक्कम सहस्सेहि, एवं केसादिकम्पिच ॥
४६. सभाव पटिकूल्यं व, एकम्पि वच्च पुज्जकं ।

- ननु जेगुच्छिता भिय्यो, द्वत्तिस वच्चपुञ्जका ॥
४७. पच्चेकम्पि पटिकूल्यं, केसादिकं सभावतो ।
केसादिद्वत्तिस पुञ्जो, भिय्यो जेगुच्छितो ननु ॥
४८. पुञ्जितेस्वेव कन्तेसु, कन्तोहोति स पुञ्जको ।
पुञ्जितेसु अकन्तेस, अकन्तोव स पुञ्जको ॥
४९. पच्चेकं विनिभुत्तेस, केस लोम नखादिसु ।
नत्थि तज्जा कुमारीवा, मुखहत्थादिकानिवा ॥
५०. सम्पिण्ड तेसु तेस्वेव,
कुतो ता तानि आगता ।
पञ्जति मत्त मेवेसा,
जिगुच्छज्जा न काचिपि ॥
५१. सन्तं चिन्तेय्य नासन्तं, सन्तं चिन्तयतो सुखं ।
असन्तं परिकप्पेन्तो, नानादुक्खेहि तप्पति ॥
५२. नावज्ज सन्तजेगुच्छं, सज्जं असति कातुन ।
सुभा इत्थीति गारग्गि, उप्पज्जि सुभसज्जिनो ॥
५३. असन्तंवं अभूतंवं, पस्से रागग्गिजोतिया ।
ताय सन्तज्ज भूतज्ज, न पस्सति कदाचिपि ॥
५४. एकस्स पिवितं खीरं, सीसच्छेदन लोहितं ।
रुदतो अस्सु तंहेतु, चतूदधि जला बहु ॥
५५. आयतिम्पि अतीतेव, संसरन्तस्स हेस्सति ।
रागं हन्तु मनीहोचे, खीरं अस्सुच लोहितं ॥
५६. सुभसज्जाय सो वड्ढो,
तदभावे स नस्सति ।
थिरं हन्तुं न तंसज्जं,
सक्का सिथिल वीरियो ॥
५७. उस्सोळ्हि वीरियो हुत्वा, ब्रूहेय्यासुभ भावनं ।
सुभसज्जाप्प हानाय, परिच्चज्जापि जीवितं ॥

५८. अज्जकिच्च मुपेक्खाय, बूहेय्यासुभ भावनं ।
मन्दि हुत्वेह रागग्गि, निब्बायिस्सति आयतिं ॥
५९. किच्चं मे इदमेवेति, बूहेय्यासुभ भावनं ।
दानि मन्दग्गि हुत्वान, पामोज्जं वे लभिस्सति ॥
६०. काये दट्ठब्ब जेगुच्छं, अपस्सन्तो पमादवा ।
अलब्धा किञ्चि पामोज्जं, पब्बज्जम्पि न मोदति ॥
६१. पुरे मरामि काये स्मिं, पस्सा मि पस्सितब्बकं ।
इच्चा रद्धो वीतिलब्धा, पब्बज्जं अतिमोदति ॥
६२. काये दट्ठब्ब जेगुच्छं, अपस्सन्तो पमाद वा ।
मोघं व दुल्लभातीतो, महाजानीयतं गतो ॥
६३. सन्तं भूतज्ज जेगुच्छं, रागग्गिना अपस्सियं ।
पज्जापदीपजोतेन, समिक्खेय्य अभिण्हसो ॥
६४. सन्तं भूतज्ज काये स्मिं, दट्ठुकामो सदासतो ।
पज्जापदीपकेनेव, दक्खे न रागीसीखिना ॥
६५. जेगुच्छितेन कायेन, निक्खन्तेन जिगुच्छतो ।
अज्ज स्वेवा विनट्ठेन, नाल मुन्नमितुं सतो ॥
६६. कीदिसं मं तुवं मज्जि, अहं सब्ब जेगुच्छको ।
जेगुच्छतोच निक्खन्तो, इच्चेव वत्तु मरहति ॥
६७. काये जेगुच्छसज्जं व, करे सब्बिरिया पथे ।
तस्मिं तुट्ठब्बकं नत्थि, पियायितं ममायितं ॥
६८. सुभाय नव मत्तानं, असुभा परिपाचये ।
सन्तो पक्कस्स संसारो, नन्तो नवस्स रागिनो ॥
६९. काये असुभ सज्जाय, परिपक्क सभाविनो ।
आलम्बेसु अचापल्ला, थिरा सम्बुद्ध सासने ॥
७०. अन्तो गोचरिका पक्का, बहि गोचरिका नवा ।
पक्का नासाय उच्चा ते, नीचायेव नवा सिनो ॥

७१. नवानवा सुभाभोगी, नीचानीचा भिगामिनो ।
पक्का पक्काव धीझायी, सन्तासन्ता विरागिनो ॥
७२. सक्का सक्का न दस्सेतुं, सुभंसुभं सतंसतं ।
धीराधीराग मुज्झन्ति, काये काये क्रियेक्रिये ॥
७३. सक्का सक्कापि तं कातुं, सुभंसुभं न धीमयं ।
सन्तोसन्तोजिगुच्छज्जू, न वानवा सुभेसको ॥
७४. दुकायं सुति चिन्तेत्वा, ममायन्ता महातपा ।
तपं निब्बायितुं इच्छं, दुकायं दुति चिन्तये ॥
७५. य्वासुभं सुभतो मज्जि, कोनुबालोतदुत्तरि ।
अन्धो उम्मत्तकोवा सो, नत्तानं मज्जते तथा ॥
७६. सरितब्बक मेवेतं, काये जेगुच्छ पुज्जतं ।
मन्दरागो मनोसीतं, लभेय्य तमनुस्सनं ॥
७७. गिहिभावे अपायेच, रागयक्खन्ध निन्निता ।
मंपि नेस्सति सोयक्खो, सादेमिचे तदागतं ॥
७८. अभिण्ह गाहिनं राग, यक्खं अनन्त दुक्ख दं ।
असुभा तुल मन्तेन, वारेहि तं स भायति ॥
७९. रागयक्खो बहुमायो, सद्धामेत्ता दिवेसवा ।
रागमि कुसलं मज्जि, जनो तेनेव वज्जितो ॥
८०. आतुरं असुचिं पुतिं, पस्स नन्दे समुस्सयं ।
उग्घरन्तं पग्घरन्तं, बालानं अभिपत्थितं ॥
८१. सुभतो नं मज्जति बालो, अविज्जाय पुरक्खतो ।
इच्चाह भगवा निन्दि, बालोति सुभसज्जिनं ॥
८२. न्हारुट्ठि तच मंसानि, सरं सतं न निन्दितो ।
बुद्धनिन्दाय मोचेतुं, तानारब्भ अनुस्सरे ॥
८३. मज्जित्वा अत्तनो बाल्यं, असुभे सुभदस्सिनो ।
वायामेय्य अबालाय, कायं असुभतो सरं ॥

८४. अत्तानं गरहित्वान, बालं विपरिदस्सिनं ।
सुभसज्जं पहिन्नेय्य, करेय्यासुभ सज्जितं ॥
८५. विस भेसज्जरुक्खट्ठो, अहि डंसेय्यसोसतो ।
यथा तस्सेव पण्णादिं, खादेत्वा विस मुज्जहे ॥
८६. एवं रागो समुप्पज्जे, काये गन्धादि वासिते ।
अन्तो तस्सेव जेगुच्छं, चिन्तेत्वा राग मुज्जहे ॥
८७. जिगुच्छितेन कायेन, अपस्सन्तो जिगुच्छतं ।
उन्नमेति अवज्जाति, अविज्जाय पुरक्खतो ॥
८८. आयतिं मग्गलाभाय, बीजं करेय्य भावनं ।
बीजा भावे कुतो मग्गो, मग्गबीजा हि भावना ॥
८९. मग्गबीजो अपायेपि, निम्मग्गो समये गते ।
उम्मज्जित्वाव बुद्धानं, मग्गं लभेय्य सन्तिके ॥
९०. अजीजस्स तु संसारो, दीघोयेव अनन्तिको ।
तस्माहि भावनाबीजं, करेय्य मोचनत्थिको ॥
९१. अभिण्ह पीळितं रागं, असुभाय निवारये ।
मन्दीहुत्वा पहीयेय्य, रागो असुभ भीरुको ॥
९२. माजेगुच्छं ममायेथ, साव जेगुच्छमामको ।
अनन्त दुक्ख मापादि, जेगुच्छित ममायना ॥
९३. मंसलग्गो तचच्छन्नो,
न्हारुबन्धो द्विपुज्जको ।
मोहेति छविया लोकं,
महादुक्खो स मोहितो ॥
९४. न्हारुट्ठि तच मंसेहि, रागवड्ढकि सङ्गते ।
गेहे रोगा पुत्ती पापा, वसन्ति कुच्छिता सदा ॥
९५. लुङ्गन्ता वीस भूधातू, पित्तादी द्वादसम्बुव ।
तापं जिरं दहं पक्कं, चतुरग्गि छवायुका ॥

१६. अधोद्धं कुच्छि कोट्टासा,
अङ्गचारीच पाणका ।
धातुयोयेव कायेस्मिं,
द्वितालीस अनञ्जका ॥

१७. यथा बहि तथा अज्झत्तं, धातू भ्वापा नलानिला ।
नमे नाहं नअत्ताति, संमसेय्य पुनप्पुनन्ति ॥

४. मेत्ताभावनानिद्देस

१. मेत्ता भावन मिच्छम्पि, सुण बुद्धवचो यिदं ।
दोस निग्गहणत्थाय, दोसो मेत्तायवेरिहि ॥
२. अक्कोच्छिमं अवधिमं, अजिनिमं अहासिमे ।
येच तं उपनय्हन्ति, वेरं तेसं नसम्मति ॥
३. अक्कोच्छिमं अवधिमं, अजिनिमं अहासिमे ।
येचतं नुपनय्हन्ति, वेरं तेसं उपसम्मति ॥
४. नहिवेरेन वेरानि, सम्मन्तिध कुदाचन ।
अवेरेनच सम्मन्ति, एसधम्मो सनन्तनो ॥
५. परेच नविजानन्ति, मय मेत्थ यमामसे ।
येच तत्थ विजानन्ति, ततो सम्मन्ति मेधगा ॥
६. कुद्धो अत्थं नजानाति, कुद्धो धम्मं नपस्सति ।
सदा अन्धतमं होति, यंकोधो सहतेनरं ॥
७. उभिन्न मत्थं चरति, अत्तनोच परस्सच ।
परं संकुप्पितं जत्वा, यो सतो उपसम्मति ॥
८. तस्सेव तेन पापिय्यो, यो कुद्धं पटिकुज्झति ।
कुद्धं अपटिकुज्झन्तो, सङ्गामं जेति दुज्जयं ॥
९. खन्ती परमं तपो तितिकखा,
निब्बानं परमं वदन्ति बुद्धा ।
नहि पब्बजितो परूपघाती,
नसमणो होति परं विहेठयन्तो ॥

१०. अकोधेन जिने कोधं, असाधुं साधुना जिने ।
जिने कदरियं दानेन, सच्चेना लिकवादिनं ॥
११. यो वे उप्पतितं कोधं, रथं भन्तं व वारये ।
त महं सारथी ब्रूमि, रस्मिग्गाहो इतरोजनो ॥
१२. पुरिसस्स हि जातस्स, कुधारी जायते मुखे ।
याय छिन्दति अत्तानं, बालो दुब्भासितंभणं ॥
१३. सेलो यथा एकग्घनो, वातेन नसमीरति ।
एवं निन्दा पसंसासु, नसमिज्जन्ति पण्डिता ॥
१४. समानभागं कुब्बेथ, गामे अक्कुट्ट वन्दितं ।
मनोपदोसं रक्खेय्य, सन्तो अनुण्णतो सिया ॥
१५. नपरो परं निकुप्पेथ, नातिमज्जेथ कत्थचि नकिज्चि ।
ब्यारोसना पटिघसज्जा, नज्जमज्जस्स दुक्ख मिच्छेय्य ॥
१६. माता यथा नियं पुत्त,
मायुसा एकपुत्त मनुरक्खे ।
एवमपि सब्ब भूतेसु,
मानसं भावये अपरिमाणं ॥
१७. सुत्त्वान दुसितो बहुं वाचं,
समणानंवा पुथुजनानं ।
फरुसेन हि न पटिवज्जा,
न हि सन्तो पटिसेनिं करोन्ति ॥
१८. सच्चं भणे नकुज्जेय्य, दज्जा अप्पमि याचितो ।
एतेहि तीहि ठानेहि, गच्छे देवान सन्तिके ॥
१९. न परेसं विलोमानि, न परेसं कताकतं ।
अत्तनोव अवेक्खेय्य, कतानि अकतानिच ॥
२०. सु दसं वज्जमज्जेसं, अत्तनो पन दुद्धसं ।
परेसज्हि सो वज्जानि, ओफुनाति यथा भुसं ।
अत्तनो पन छादेति, कलिव कितवा सट्ठो ॥

२१. निधीनंव पवत्तानं, यं पस्से वज्जदस्सिनं ।
निग्गय्हवादिं मेधाविं, तादिसं पण्डितं भजे ॥
२२. तादिसं भजमानस्स,
सेय्योहोति नपापियो ।
इति वुत्तं मुनिन्देन,
तिलोकग्गेन सत्थुना ॥
२३. मेत्ता गन्धेन वासेन्तो,
दोसं दूरेकरे बुधो ।
दूरासन्नेसु सब्बेसु,
अत्तनो वेरिकेसुपि ॥
२४. हने दोसू पनाहानि, अनत्थ कारकानि हि ।
तेस्व सन्तेसु सब्बेसु, मेत्ताहोति सुनिम्मला ॥
२५. सतं दुज्जन वाक्येहि, नमनो याति विक्रियं ।
नहितापयितुं सक्का, गङ्गानदिं तिणुक्कया ॥
२६. नहि निन्दा पसंसाहि, सतं मनोविकारता ।
न कदाचिपि कम्पेय्य, वातेहि सेलपब्बतो ॥
२७. नदियं खुद्दका नावा, विचीहि उन्नतो नता ।
महानावा नकम्पन्ति, महन्तीहि विचीहिपि ॥
२८. लोके पसंस निन्दाहि, दुज्जनोवुन्नतो नतो ।
सन्तोपज्जो नचलति, महानिन्दा थुतीहिपि ॥
२९. सेलोसेलो निलेहेव,
वण्णावण्णा असस्सता ।
लाभालाभा सुखादुक्खा,
यसायसा नकम्पति ॥
३०. खमाधगग करेतस्स, दुज्जनो किं करिस्सति ।
अतिणे पतितो अग्गि, सयमेव पसम्भति ॥
३१. सयमेव सकत्तानं, मच्चुब्भयेन तच्छतु ।

- माञ्जे तच्छतु दोसेन, किमत्थं अज्जतच्छनं ॥
३२. माञ्जे तच्छ तुदोसेन, नसेय्यो अज्जतच्छनं ।
माञ्जो तं अहिब्यग्घेव, दोमनस्सेन भायतु ॥
३३. निस्साय गरुकातब्बं, बहूनं पापमोचनं ।
अचापल्लेन सन्तेन, गरुकातब्बतं वजे ॥
३४. निस्साय गरुकातब्बं, बहूनं पुज्जवड्डनं ।
गरुकातब्बतं गच्छे, धीतिया सील गुत्तिया ॥
३५. सन्तं हि सीलवं धीतिं, हिरोत्तप्पेन भायति ।
दुज्जनं दोमनस्सेन, अहिब्यग्घेव भायति ॥
३६. नफरुसाय वाचाय, अज्जे दमेय्य पण्डितो ।
अत्तानं व दमेत्वान, अज्जे सण्हेन ओवदे ॥
३७. चित्ते सण्हे असण्हापि, नवाचाफरुसा भवे ।
तस्मा ओवा दनादीसु, रक्खेय्य थद्धचित्ततो ॥
३८. अत्तान मोवदत्थाय, सिक्खेय्य बुद्धभासितं ।
परम्मि अनुकम्पाय, इच्छन्तो अनुसासये ॥
३९. अज्जं ननिग्गहे किञ्चि, सुतेन पटिपत्तिया ।
अत्तनिग्गहणं सेय्यो, नुन्नमेय्य जिनोरसो ॥
४०. नावीकरेय्य दोसंवा, लोभं मानं सकंमलं ।
माञ्जे मज्जन्तु तं दिस्वा, चिरप्पब्ब जितो नुति ॥
४१. ककचेन त्छेदेन्ते, वेरिकेपिनदोसये ।
इच्चोवादं मुनिन्दस्स, सम्पटिच्छ जिनोरसो ॥
४२. वेरी अच्चुपनाहीपि, रूपेव दुक्खकारको ।
न त्व तब्बिसये नामे, दुक्खं माकरि चेतसि ॥
४३. वेरी तिबन्ध वेरोपि, इहेव दुक्खकारको ।
भवन्तरं नअन्वेति, सकम्मुना गतो हिसो ॥

४४. दोसोतु इह पीळेत्वा,
दुक्खावहो भवेभवे ।
महानत्थ करं दोसं,
कस्मा वट्ठेति चेतसि ॥
४५. मेत्तासीतम्बुसेकेन, जिनोवाद मनुस्सरं ।
महा नत्थ करं दोसं, निब्बायतु स चेतसि ॥
४६. छद्दन्तो लुद्धकं पापं, भूरिदत्तोहि तुण्डिकं ।
धम्मपालो खमि तातं, कपिन्दो कन्दरो पतं ॥
४७. असङ्ख्येय्य त्ताभावेसु, परवज्जं तितिक्खतो ।
नाथस्स पारमिं खन्तिं, सरं धीरो तितिक्खतु ॥
४८. सासने चिरवासेन, एवं निद्धोसका इति ।
तुवं पटिच्च मज्जन्तु, सासने सप्पयोजनं ॥
४९. सासने चिर वासापि, मादिसाव इमे इति ।
तमागम्म नमज्जन्तु, सासने निप्पयोजनं ॥
५०. द्वे उसेतीति दोसो सो, सपरं दय्हते द्वयं ।
पहातब्बो स सब्बेसु, परत्थ सत्थ मिच्छता ॥
५१. परदिन्नेहि नोआयु, तिट्ठते नात्तनो वसा ।
परवज्जं खमेतब्बं, नसाधु अज्जविरोधितो ॥
५२. जेगुच्छ क्कोस निन्दानि, बालो गणहाति अक्खमो ।
खमन्तोतु नगणहाति, जानं जेगुच्छितानिति ॥
५३. परदिन्नानि वच्चानि, पाभतन्ति नकोचिपि ।
गणहेय्येवं दुरुत्तानि, अगणहन्तो खमे सतो ॥
५४. नदि कल्लोल विचियो, तीरं पत्वा समन्तिध ।
सब्बे उप्पतिता दोसा, खन्तिपत्वा समन्ति ते ॥
५५. दोसुम्मत्तक वाचाय, नुम्मत्तो किंकरिस्सति ।
भवे य्युम्मत्तको सोव, तादिसं वचनं भणं ॥

५६. कोधनो अक्खमो अज्ज, दुट्ठसज्जी भयालुको ।
गाममज्झे अळक्कोव, तथा माहोहि तं जह ॥
५७. मेत्तालुको खमासीलो,
सब्बद्धानेसुनिब्भयो ।
परत्थ सत्थ मिच्छन्तो,
खन्ति मेत्तज्ज भावये ॥
५८. परक्कोसानि निन्दानि, तं पच्चेन्ति नाज्जगू ।
खित्तंपंसुव वातुद्धं, गरुं किं खमायते ॥
५९. अक्कोसन्तोच निन्दीच, पीळितो सक कम्मुना ।
इध पेच्चच नीचेय्यो, ननयं गण्हि अक्खमो ॥
६०. अक्कोसो मं नआगच्छि,
तस्सेवा नत्थकारको ।
इति जत्वाव सप्पज्जो,
अक्कोसं न गरुं करे ॥
६१. विकारापत्ति मिच्छन्तो, वेरी बहु मुपक्कमि ।
मामित्तवस मन्वेहि, निब्बिकारो तुवंभव ॥
६२. मेत्तम्बुना सदोसोच, परदोसोच सम्मति ।
मेत्तासेकेन सब्बेसु, सब्बतोग्गिं निपारये ॥
६३. सदोस परदोसग्गिं, सब्बतो दिसतो द्वितं ।
मेत्ता तोयेन वारेय्य, सिया निब्बुति सब्बधि ॥
६४. नगमे अत्तनो अग्गिं, परग्गिंवापि नागमे ।
मेत्तम्बुनाव निब्बातु, सपरग्गि द्वयं भुसं ॥
६५. गुणी गुणी नन्दिन्दाय, पसंसाय गुणी गुणी ।
निन्दंनिन्दं नकुप्पेय्य, नसादिये थुतिं थुतिं ॥
६६. गुणं निन्दाय नासेतुं, नसक्का कोचि कुस्सको ।
वड्ढेतुंवा पसंसाय, गरुंकरे न तद्वयं ॥
६७. दोसब्भा मल सञ्छन्नो, मेत्ताचन्दो न रोचति ।

तंमुत्तस्स तु एतस्स, अतिस्सय पभावतो ॥

६८. सु सुत्त बुद्ध सुपिना, द्वेपिया गुत्ति नाक्कमो ।
समाधि सुमुखा मुळ्हा, ब्रह्मा त्येका दस ग्गुणा ॥

६९. सीतं करोतु मेत्ताय, चक्खुं लाभेतु पज्जाय ।
माकासिनिप्पभे चज्जे, चन्दो होहि गतेगते ॥

७०. दूरासन्नेसु सब्बेसु, मेत्तं पेसेतु पाभतं ।
धम्मं देसेतु पत्तानं, चन्दो होहि गतेगते ॥

७१. सम्पत्तानं मलं धोव, सीतंकरे सदादयो ।
उच्चनीचे नविसेसे, जलस्समो गतेगते ॥

७२. असअस्सतेसु फुट्टेसु, लोकधम्मेषु अट्टसु ।
पतिट्ठो निब्बिकारो त्वं, पथवीसदिसो भव ॥

७३. नाकासि कलहं सिला, सदा केनचि निच्चला ।
मेत्तायन्तो खमायन्तो, महासिलं गुरुंकरे ॥

७४. सिलाव सीलवा होतु, दुरुत्तानि तित्तिक्खतु ।
पच्चुत्ते दोससंवट्ठो, अनुत्तोव पसम्भति ॥

७५. सब्बे अहं व इच्छन्ति, सत्ता सुखन्ति जातुन ।
भावेय्य कमतो मेत्तं, पिय मज्झत्त वेरिके ॥

७६. सब्बे तसन्ति दण्डस्स, सब्बे भायन्ति मच्चुनो ।
अत्तानं उपमं कत्वा, नहनेय्य नघातये ॥

७७. सुख कामानि भूतानि,
योदण्डेन विहंसति ।
अत्तनो सुख मेसानो,
पेच्च सो नलभेसुखं ॥

७८. अवेरा ब्यापज्जा नीघो, सुखी चस्सं अहं व मे ।
हितकामा तथा अस्सु, मज्झत्ता वेरिनोपिच ॥

७९. मातरो भातरो जाती, दायको पासकापिच ।

सुखीहोन्तूति भावेय्य, चजे तेसुच लग्गनं ॥

८०. दोसो मेत्ताय दूरारि, तण्हा आसन्न वेरिका ।
तण्हं पियेसु वारेय्य, दोसं वेरीसु मेत्तिको ॥
८१. एकुद्देसे ककम्माच, सिस्सा आचरिया सुखी ।
होन्तु सन्नह्मचारीच, तेच ज्जोञ्ज हितावहा ॥
८२. राजानोच अमच्चाच, गामे इस्सरिया सुखी ।
भवन्तु देवतायोच, तेहि सुरक्खितो सुखो ॥
८३. मयं येन सुगुत्ताव,
सुखिता रट्ठवासिनो ।
सुखी कल्ल त्थु सोराजा,
तेजवन्तो चिरायुको ॥
८४. रट्ठ पिण्डेन जीवाम, रट्ठवासी सुखन्तुति ।
भावेय्येवं अमोघं, रट्ठपिण्डं सुभुञ्जति ॥
८५. आपायिका बहू सन्ति, मातापितादि पुब्बका ।
तेचज्जेच सुखीनीघा, स्स्व ब्यापज्जा अवेरिनो ॥
८६. सत्ता भूताच पाणाच, पुग्गला अत्तभाविका ।
थी पू रिया नरियाच, देवानरा निपातिका ॥
८७. अवेरा होन्तु ब्यापज्जा, अनीघाच सुखी इमे ।
अत्तानं परिहारन्तु, चतुधा इति भावये ॥
८८. पुरत्थिमाय दिसाय, सब्बेसत्ता अवेरिनो ।
अब्बापज्जा सुखीनीघा, होन्तूति ताव भावये ॥
८९. पुरत्थिमाय दिसाय, सब्बेपाणातिआदिना ।
द्वादसक्खत्तुं भावेय्य, सेसासुपि अयंनयो ॥
९०. चतुद्दिसा नुदिसा धो, उद्धं सत्ताच पाणिनो ।
भूताच पुग्गला अत्त, भावी सब्बे थि पूरिसा ॥
९१. अरिया अरिया देवा, नराच विनिपातिका ।

अवेरा व्यापज्जा नीघा, सुखत्ताच भवन्तु ते ॥

९२. चतुद्विसा नुदिसा धो, उद्धन्ति दसकेदिसि ।
द्वादसे ते परिच्छिज्ज, भावेय्य पुग्गले बुधो ॥

९३. मेत्ता वस्सेन तेमेतु, पज्जुन्तोविय सब्बधि ।
माकिज्च परिवज्जेहि, एवं मेत्ता सुभाविता ॥

९४. पज्जा नोधि सत्तोधिसा, सियुं द्वादसपुग्गला ।
न्तु चतूहेसु भावेत्वा, अट्टतालीसका सियुं ॥

९५. दसकेदिसि तामेत्ता, चतुस्सत असीतियो ।
अट्टतालीसाहि पज्च, सता ढुवीस साधिका ॥

९६. दुक्खिते करुणं ब्रूहे, मुदितं सुखिते जने ।
मेत्ताचेव उपेक्खाच, उभो उभोसु भाविता ॥

९७. ब्रह्मवासीति वत्तब्बो, तेस्वज्जतर वासितो ।
गन्धभूतेसु सो लोके, ब्रह्माविय विरोचति ॥

अप्पमादावह पकिण्णकनिद्देस

१. संविज्जन्ति ध लोकस्मिं,
बहू जीवितकप्पना ।
गहेत्वा पत्त मुञ्छो यो,
जीविकानं स लामको ॥
२. सुकुलाच तदुपगा, कामभोगा नपेक्खिनो ।
न भयट्ठा न इणट्ठा, नेव आजीव कारणा ॥
३. नालंव गिहिना ब्रह्म, चरियाय अखण्डितं ।
घरावासो तिसम्बाधो, पब्बज्जाव निरालया ॥
४. भवपङ्का पमुच्चाम, तिवित्तिण्णा भयानका ।
पटिपत्ति यिमायाति, कत्वा तदुपगा इमे ॥
५. उत्तिट्ठे नप्पमज्जेय्य, धम्मं चरितं सुचरे ।

धम्मचारी सुखंसेति, अस्मिंलोके परमिह च ॥

६. स्वागता वत तेभिकखू, पत्ता सम्बुद्धपुत्त तं ।
गिहि बन्धन पुच्छिज्ज, सुखिता सासने रता ॥
७. कतपुज्ज विसेसाव, एते सुलद्ध दुल्लभा ।
छट्टेत्वापि महारज्जं, नेदिसं लद्ध मज्जदा ॥
८. स्वागता सुगती होन्तु, मादुग्गती पमादिनो ।
दुस्सीला चे गमिस्सन्ति, अपायं तिभयानकं ॥
९. गिहिभोगा परीहिन्नो, सामज्जत्तज्ज दूभतो ।
परिधंसमानो पकिरेति, छावालातंव नस्सति ॥
१०. कुसो यथा दुग्गहितो, हत्थमेवा नुकन्तति ।
सामज्जं दुप्परामट्ठं, निरया युप कट्ठति ॥
११. यंकिज्जि सिथिलं कम्मं, संकिलिडुज्ज यंकतं ।
सङ्कस्सरं ब्रह्मचरियं, नतंहोति महप्फलं ॥
१२. करियाचे करिया वेनं, दळ्ढमेनं परक्कमे ।
सिथिलोहि परिब्बजो, भिय्यो आकिरते रजं ॥
१३. इति वुत्तं मुनिन्देन, नुस्सरं अनि वत्तितो ।
सदा अलिन चित्तेन, चरेय्य बुद्धसावको ॥
१४. रागं असुभचिन्ताय, दोसं मेत्ताय वारये ।
मरणेन धजंमानं, सम्बुद्धे तिक्ख सद्धिको ॥
१५. असुभा कामवितक्कं, मेत्ता ब्यापाद तक्कितं ।
विहिसं करुणायेव, निवारेय्य सदासतो ॥
१६. बुद्धाणत्ति सदातीतो, मिच्छावितक्क पीळितो ।
पापधम्मेहि संकिण्णो, सोनिच्चापाय गामिको ॥
१७. धोवित्वा पत्तिमलानि, पुनातिक्कम संवुतो ।
मिच्छावितक्क सज्जेदी, दूरो अपाय गामितो ॥

१८. खीणासवत्त बुद्धत्तं, नित्यानिक न्तरा यिकं ।
सीहनादं चतुद्धाने, वेसारज्जो जिनो नदि ॥
१९. सीलं नित्यानिकं नाम, आपत्ति अन्तरायिकं ।
अन्तराय मनापज्ज, नित्यानेव पतिडुत्तु ॥
२०. नित्यानिकाच असुभा, सुभसज्जा न्तरायिका ।
अन्तराय मनापज्ज, नित्यानेव पतिडुत्तु ॥
२१. नानापत्ति पकिण्णोपि, पाराजिका वसेसको ।
सो मित्यत्त पणीधीहि, लज्जीयेव विसोधको ॥
२२. अलज्जीकम्म किण्णोपि,
संवेजेत्वा सुमित्तिको ।
लज्जीयेव विसोधेन्तो,
मतकोव असोधको ॥
२३. यो पुब्बेव पमज्जित्वा, पच्छासो नप्पमज्जति ।
सोमं लोकं पभासेति, अब्भामुत्तोवचन्दिमा ॥
२४. धुरंकत्वा धिपतयो, यो पुज्जेसु परक्कमे ।
तस्स नित्यानिकं कम्मं, किंनामकं नसिज्झते ॥
२५. पच्चते मुनिनो भत्तं, थोकंथोकं घरेघरे ।
पिण्डिकायेव जीवन्तु, मापज्जन्तु अनेसनं ॥
२६. धोवेय्या पत्तिमगानि, वुद्धान देसनम्बुहि ।
संवरिस्सन्ति चित्तेन, सीलं धोतस्स निम्मलं ॥
२७. बुद्धाणातिक्कमापत्ति, निग्गहे रागदोसके ।
नत्थि सज्जिच्च आपत्ति, लजीव सो पवुच्चति ॥
२८. वाणिज्ज कसिकादीहि, नाहारेट्ठि धसासने ।
धुर द्वयं किच्चं तं, नाज्जकिच्चोहि हापये ॥
२९. निग्गणहेय्य सकंचित्तं, किट्ठादिं विय दुप्पसुं ।
सतिमा सम्पजानोच, चरे सब्बिरियापथे ॥

३०. यथा थम्भे निबन्धेय्य, वच्छं दमं नरो इध ।
बन्धेय्येवं सकंचित्तं, सतिया रम्मणे दळ्हं ॥
३१. अधिसीलाधिचित्तानं, अधिपज्जाय सिक्खनं ।
भिक्खु किच्चत्तयं एतं, करोन्तोव सुभिक्खुको ॥
३२. पज्जाट्ट दस सीलानि, नाधिसीलं तदुत्तरि ।
पातिमोक्खं अधिसीलं, पब्बता धिक मेरुव ॥
३३. पातिमोक्खं विसोधेन्तो, अप्पेव जीवितं जहे ।
पज्जत्तं लोकनाथेन, नभिन्दे सीलसंवरं ॥
३४. सीलेना तिक्कमं थुल्लं, परियुट्ठं समाधिना ।
पज्जाया नुसयं सण्हं, किलेसं भिक्खु भिन्दति ॥
३५. सासनस्सादि सीलंव, मज्झे तस्स समाधिव ।
पज्जाव परियोसानं, कल्याणाव इमेतयो ॥
३६. महापुज्जे ठितं सीलं, समाधि अप्पना गतं ।
चतुमग्ग युता पज्जा, एतं सिक्खत्तयं मतं ॥
३७. सीलनलक्खणं सीलं, दुस्सील्य धंसनं रसं ।
हिरोत्तप्प पदट्ठानं, सुचि पच्चुपट्ठानकं ॥
३८. ससीलगुत्ति नाथोच, दुन्निगहो विसारदो ।
धम्मट्ठीतीति पज्चेते, गुणा वेनयिके मता ॥
३९. आदि कल्लाण संवेदी, सीलमत्तट्ठ भिक्खवो ।
उद्धं कल्याण लाभाय, अलिनो अनिवत्तिको ॥
४०. धोवित्वा पत्तिमलानि, वुट्ठान देसन म्बुहि ।
सुद्धसीले ठितोयेव, एवं चिन्तेय्य पज्जवा ॥
४१. सम्पुद्धोरस पुत्ताव, बुद्धुरोजा नुस्सावना ।
सम्भूता पितु दायादा, पुत्तानाम सभावतो ॥
४२. खीरं पित्वाव जीवन्ति, जातापि इध पुत्तका ।
परियत्ति जिनक्खीरं, पित्वाव जिनपुत्तका ॥

४३. दायोच नाम बुद्धस्स, धम्मामिस वसाद्विधा ।
मग्गजाणा दयो धम्मो, चत्तारो पच्चयामिसा ॥
४४. चिर मामिस दायदा, राजपूजादि गाहिनो ।
दाया मिस्सग्गहं निच्छि, सद्धम्म गरुको जिनो ॥
४५. लक्ख कप्प चतुस्सङ्ख्य, कालं विचित निच्चितं ।
धम्मदायं नविन्दम्हा, बुद्धपुत्तापि येमयं ॥
४६. बुद्धवारित दायदा, सद्धम्मदाय बाहिरा ।
पुत्तापि सत्थुदासाभा, भुत्तमत्ता हि दासका ॥
४७. भद्वन्त राहुलस्सेव, दायं नोपि अदा जिनो ।
नादियिम्हा पमादाय, तं दायं कुसलन्तकं ॥
४८. धम्मदायादा मेभिकखवे तुम्हेभवथ,
माआमिस दायदा ।
इति वुत्तं मुनिन्देन,
सावकेसु दयावता ॥
४९. इमाय बुद्धवाचाय, बुद्धसन्तक तं सरे ।
द्विन्नं आमिसअ दायदा, भावस्सच निवारणं ॥
५०. रज्जे चण्डालपुत्ताव, सद्धम्मचक्क वत्तिनो ।
पुत्ता होन्तापि दायेस्मिं, निरासा तिव निन्दिता ॥
५१. मिच्छाजीव समापन्ना, अच्चासा पच्चयामिसे ।
महाजानीय सम्पत्ता, मोघकत्वा तिदुल्लभं ॥
५२. गिहिकामे पहायागो, परवन्तोसु लग्गितो ।
गङ्गातिण्णो तळाकम्हि, निमुग्गोवा तिनिन्दितो ॥
५३. चीवरे पिण्डपातेच, पच्चये सयनासने ।
एतेसु तण्ह माकासि, मालोकं पुनरागमि ॥
५४. इतिवुत्ता नुसारेन, पच्चवेक्खण सुद्धिया ।
आमिसेसु हने आसं, पुत्तमंसु पमं सरं ॥

५५. सेय्यो अयोगुळो भुत्तो,
तत्तो अगिसिखूपमो ।
यज्जे भुज्जेय्य दुस्सीलो,
रट्ठपिण्डं असज्जतो ॥
५६. इतिवुत्तं नुचिन्तेन्तो, वज्जे दुस्सील भावतो ।
सीले ठितोव भुज्जेय्य, मादित्त गुळकं गिलि ॥
५७. अन्नान मथो पानानं,
खादनीयान मथोपि वत्थानं ।
लब्धान सन्निधिं करिया,
नच परित्तसे तानि अलभमानो ॥
५८. अज्जाहि लाभुपनिसा, अज्जा निब्बान गामिनी ।
सक्कारं नाभिनन्देय्य, विवेक मनुबूहये ॥
५९. अकत्वा आमिसे आसं,
सद्धम्मयेव आसिको ।
अप्पमत्तो समारद्धो,
धम्मदायं लभिस्सति ॥
६०. परियत्तिं विना सेय्यं, नलभन्ति बुधाअपि ।
सेय्यत्थिकोव सिक्खेय्य, नेव पूजादि कारणा ॥
६१. भवनिस्सरणत्थं, सिक्खे ना लग्गदूपमो ।
तथूपमाय सिक्खन्तो, अपायेसु पतिस्सति ॥
६२. सिक्खितेन अमानत्थं, नसाधु मानथद्धिको ।
मुदुभावाय सिक्खित्वा, दमेन्तो मुदुको भवे ॥
६३. रागं दोसं धजंमानं, सिक्खन्तोपि विवज्जये ।
दहरापि हि मिय्यन्ति, नत्थि वस्सग्गतो मतं ॥
६४. सद्धंतिकेय्य बुद्धेन, रागं असुभ चिन्तया ।
मरणेन धजंमानं, दोसं मेत्ताय वारये ॥
६५. एतेहि चतुरक्खेहि, गन्थं सिक्खेय्य सं वुतो ।

सिक्खन्तस्सेहि रक्खेहि, नकोचि संकिलेसिको ॥

६६. बुद्धवाचमि सज्झाय, एतेपि मनसीकर ।
वुत्तो धम्मविहारीति, एदिसो सासने वरो ॥

६७. गरून मुपदेसेन,
चतुरक्खो सुसीलवा ।
अप्पस्सुतोपि पासंसो,
भिय्योयेव बहुस्सुतो ॥

६८. सातं सेवक्खणेवप्पं, तंहेत्वा नन्तादुक्खन्ति ।
धीरो आसं हने कामे, खुरधारमधूपमे ॥

६९. योध कामे सुखंमज्जि,
न सो दुक्खा विमुच्चति ।
माताहि ब्यग्घ मन्वेन्तो,
वछो मुत्तो कथंभया ॥

७०. तिरच्छा पेत लद्धब्बे, नासं कामसुखे करे ।
भायितब्ब सुखं तज्झि, तस्मिं लगा महातपा ॥

७१. लद्धा कामसुखं बाला, पमोदन्ति नपण्डिता ।
पसुपक्खीभि लद्धब्बं, अनन्तदुक्ख कारणं ॥

७२. लद्धा धम्मरतिविज्जू, मोदन्ति न अपण्डिता ।
अनोम सत्त परिभोगं, भगनिस्सरणावहं ॥

७३. हीनकम्मं पटिच्छन्नं, कामस्सादं नपत्थये ।
धम्मे पीतिज्ज पामोज्जं, पत्थेय्य साधुसम्पतो ॥

७४. परिग्गण्हन्ति येकामे, हिं सन्तिते तदत्थिका ।
परिच्चत्तं न हिं सन्ति, मुत्तं वण्णेन्ति साधवो ॥

७५. निच्चुपक्कम्म पुट्ठोपि, कायो वेरीवसा नुगो ।
अचिरंयेव भूसायी, युत्तोव त मुपेक्खितुं ॥

७६. रक्खितोपि अगुत्तोव, कायो भयमुखे ठितो ।
तस्मा काय मुपेक्खित्वा, चरेधम्म मछम्भितो ॥

७७. पुट्ठो पुट्ठोपि यंकायो, भुवि रोगासयीसयी ।
कतंकतं मुधातो न, तदत्थं दुच्चरे चरे ॥
७८. पापं करोति योबालो,
पुट्ठं कायं तिदुब्भरं ।
भूम्यं कायं ठपेत्वान,
अनाथो सो अपायिको ॥
७९. वेरीवसा नुगं कायं,
बालो पोसेति दुच्चरो ।
पोसेन्तो निरये पक्को,
कायो भूम्यं विकारगू ॥
८०. पापं माकर कायत्थं, कायो वेरी वसानुगो ।
भूम्यं सेस्सति वेकारी, पापिको निरयं गतो ॥
८१. अमय्हं मय्हसज्जाय,
कायं रोगवसानुगं ।
पोसं पत्तो महाजानिं,
नोकासो धम्म मिक्खितुं ॥
८२. कायापेक्खाय नोकासो,
धम्मं दट्ठुं रहोगतो ।
उपेक्खायेव ओकासो,
दुक्खिता म्हा अपेक्खया ॥
८३. चित्त संसोधका पक्का, कायसंसोधका नवा ।
सोधे चित्तं पक्कत्थं, नकायं भवभीरुको ॥
८४. चित्तसङ्खरणं साधु, तं सङ्खतं पभस्सरं ।
नसाधु कायसङ्खारो, सङ्खतोप्यसुभोव सो ॥
८५. सभाव मलिनं कायं, निम्मलाय कथं करे ।
आगन्तुमलिनं चित्तं, सक्का कातुं सुनिम्मलं ॥
८६. आधिब्ब्याधि परोताय, अज्जस्वेवा विनासिना ।
कोहिनाम सरीराय, धम्मापेतं समाचरे ॥

८७. सभावजेगुच्छं कायं, सोभेतुंनेवसक्कुणे ।
चित्तं वा लङ्कतं सोभं, सीलादि गन्धवासितं ॥
८८. सचे भायथ दुक्खस्स, सचे वो दुक्ख मप्पियं ।
माकत्थ पापकं कम्मं, आविवा यदिवा रहो ॥
८९. किलेसा गन्तुमलंचित्तं, पभस्सर सभाविकं ।
तदागन्तुमलं धोव, चित्तं धोते पभस्सरं ॥
९०. किलेसा गन्तुमलंचित्तं, उपक्कमेन सोधये ।
सुविसुद्ध मनायेव, उत्तरिंसु भवण्णवा ॥
९१. काये मलमुपेक्खाय, चित्ते मलंव धोवतु ।
चित्ते हि निम्मलेसन्तो, पूतिकायोपि पूजितो ॥
९२. कायरोगं तित्तिक्खाय, चित्तरोगं चिकिच्छतु ।
सुखितो कायरोगीपि, चित्ते निरामये सति ॥
९३. कायरोगे बहू वेज्जा, बुद्धुत्तिव मनोगदे ।
इधापि कायिको सन्तो, अनन्ताव मनोरुजा ॥
९४. सीसदड्ढ मुपेक्खाय, निब्बातु रागपावकं ।
खिप्पं असुभ सज्जाय, निच्चदड्ढं भवेभवे ॥
९५. सुभाय उट्ठितं रागं, असुभाय निवारये ।
सोरागो सादितं जन्तुं, चत्वापायं नयिस्सति ॥
९६. पण्डितानं मलं मानो, सोत्तुक्कंसेन पाकटो ।
माखो अत्तान मुक्कंसे, माविभावे सकंमलं ॥
९७. गुणं पटिच्च गुणीनं, अहंमानो समुट्ठहे ।
मरणं अनुचिन्ताय, धजंमानं निपातय ॥
९८. एको कायविवेकेसी, कत्वा किलेसनिग्गहं ।
वसे चित्तविवेकेसी, उभो पधि विवेकादा ॥
९९. अदिट्ठे असुते ठाने, वसेय्य मोचनत्थिको ।
अस्सादंहि निवारेतुं, दिट्ठे सुते त्तिदुक्करं ॥

- १००.अदिट्ठे असुते रज्जे, वसेय्यिन्द्रियगोपको ।
वारेतुं विसयाकिण्णे, चक्खुसोतं तित्थुक्करं ॥
- १०१.रागं असति उप्पन्नं, सन्ताभुजेन वारये ।
बाहिरे रागमुप्पन्नं, अन्तो असुभचिन्तया ॥
- १०२.रागं छिन्दाति बुद्धाणं, सरं भिक्खु रहोगतो ।
पस्सं कायेध जेगुच्छं, लभेय्या सिद्धमोचनं ॥
- १०३.कायं असुभतोपस्स, कल्लकालेव दस्सनं ।
मोघं कालं नखीयेय्य, भवेय्युंस्वेपिआतुरा ॥
- १०४.कायं जेगुच्छतोपस्स, बाल्यन्तो पच्चवेक्खिय ।
आदो किञ्चिजिगुच्छाय, जिगुच्छेय्यायतिं भुसं ॥
- १०५.कायादिनवमिक्खेय्य, दानि किञ्चिपि दस्सनं ।
आयतिं मग्गलाभाय, भवेय्य उपनिस्स यो ॥
- १०६.इत्थीनमङ्गमङ्गानि, नपस्सेय्य नचिन्तये ।
तदासा उभतो भट्ठा, सुगत्या सासनापिच ॥
- १०७.इत्थिरूपसराकट्ठा, भट्ठा बहूव सासना ।
इहापि दुक्खिता हुत्वा, ते पेच्च अतिदुक्खिनो ॥
- १०८.पुंमनो परियादाय, इत्थिरूपसरा ठिता ।
तस्सममज्जमेकम्मि, नविज्जतेव सब्बधि ॥
- १०९.सल्लपे असिहत्येन, पिसाचेनापि सल्लपे ।
आसदे आसिविसेपि, अग्गिक्खन्धेपि आसदे ।
नत्वेव मातुगामेन, एकेकाय सुपेसलो ॥
- ११०.कामं असुभचिन्ताय, व्यापादं स्नेहचेतसा ।
विहिंसं करुणायेहि, वितक्कग्गी तयोसमे ॥
- १११.असमेत वितक्कग्गी, थुसरासिम्हि खाणुव ।
अथिरा सासने तापी, तेपच्छाअतितापिनो ॥
- ११२.असुभा पगमे लोका, तं मेत्तायुपसङ्कमे ।

सुभाविताहि एताहि, जहेलोके पियापियं ॥

११३. गतट्टितादो उप्पन्ने, वितक्कग्गी तयो समे ।
आतापी पहितत्तोति, एवंभूतो पवुच्चति ॥

११४. विवादप्पत्तो दुतीयो, केनेको विवदिस्सति ।
तस्सते सग्गकामस्स, एकत्त मुपरोचितं ॥

११५. सिनिहप्पत्तो दुतीयो, कमेका सिनिहिस्सति ।
तस्सते मोक्खकामस्स, एकत्त मुपरोचितं ॥

११६. पुरतो पच्छतोवापि, अपरो चे नविज्जति ।
तस्सेव फासु भवति, एकस्स वसतो वने ॥

११७. सुखञ्च काम मयिकं, दुक्खञ्च पविवेकिकं ।
पविवेकं दुक्खं सेय्यो, यञ्चे काममयं सुखं ॥

११८. योच वस्ससतं जीवे, अपस्सं उदयब्बयं ।
एकाहं जीवितं सेय्यो, पस्सतो उदयब्बयं ॥

११९. सुज्जागारं पविट्ठस्स, सन्तचित्तस्स भिक्खुनो ।
अमानुस्सी रति होति, सम्माधम्मं विपस्सतो ॥

१२०. यतोयतो सम्मसति, खन्धानं उदयब्बयं ।
लभति पीतिपामोज्जं, अमत्तं तं विजानतं ॥

१२१. इच्चुत्तं धम्मपामोज्जं, विवेकजं रसाधिकं ।
इच्छन्तो सीलवा भिक्खु, अनिवत्तित वीरियो ॥

१२२. वना वासे वसित्वान, अप्पिच्छादिगुणावहो ।
पलि बोधे समुच्छिज्ज, भावेय्येवरहोगतो ॥

१२३. काये जेगुच्छपुज्जानि, रूपं रूपनभावतो ।
तस्सिता वेदना सज्जा, सङ्खाराच ततोपरे ॥

१२४. विज्जाणञ्च इमेपञ्च, खन्धा रासत्थतो मता ।
तेचानिच्च दुक्खा नत्ता, उपादा वयधम्मिनो ॥

१२५.फेणपिण्डू पमं रूपं, वेदना पुप्फुळूपमा ।
मरीचिकूपमा सज्जा, सङ्खारा कदलूपमा ॥

१२६.मायूपमन्ति विज्जाणं, दस्सिते सब्ब दस्सिना ।
उपमाहि समस्से य्य, पच्चक्खन्थे असारके ॥

१२७.याव ब्याति निम्मिस्सति,
कोटिलक्खातहिंखणे ।
खन्था भिज्जन्ति हुत्वान,
अनिच्चानाम ते ततो ॥

१२८.भय पीळिततो दुक्खा, अनत्ता अविधेय्यतो ।
खन्थाव होन्ति भिज्जन्ति, अज्जो कोचि नलब्भति ॥

१२९.खन्था निच्चा खयट्ठेन, भयट्ठेन दुखाचते ।
अनत्ता सारकट्ठेन, इति पस्से पुनप्पुनं ॥

१३०.भाणूदये कयं एन्ति, हेमन्ते पतितुस्सवा ।
रागा मानाच सब्बेवं, सत्या निच्चानुपस्सने ॥

१३१.सीहनादं वनेसुत्वा, संवेजेन्ति ससोतका ।
वेहप्फलापि लोकेवं, जिनेरित तिलक्खणं ॥

१३२.वेदनादीनि नामानि, नामरूपद्वयं ते ।
तण्हाविज्जाच कम्मादि, नामरूपस्स पच्चया ॥

१३३.नामरूपं परिगग्ह, ततो तस्सच पच्चयं ।
हुत्वा अभावतो निच्चा, उदयब्बय पीळना ॥

१३४.दुक्खा अवसवत्तित्ता, अनत्तातितिलक्खणं ।
आरोपेत्वाव सङ्खारे, सम्मसन्तो पुनप्पुनं ॥

१३५.पापुण्य्या नुपुब्बेन,
सब्बसंयोजन क्खयं ।
तम्पत्तो अरहा भिक्खु,
भवतिण्णो सुनिब्बुतो ॥

१३६.नतुम्हं भिक्खवे रूपं, तं जहेथाति वुत्ततो ।

मेमेतन्ति उपादानं, पञ्चखन्धे विनासये ॥

१३७. पुत्ता मत्थि धना मत्थि, इति बालो विहज्जति ।
अत्तापि अत्तनो नत्थि, कुतोपुत्तो कुतो धनं ॥

१३८. इच्चुत्त मनुचिन्ताय, अत्ताति अत्थिमेतिवा ।
सज्जं नासेय्य खन्धाव, अत्थीति आभुजे बुधो ॥

१३९. खन्धनास मनाभुज्ज, मतो मे पुत्तको इति ।
सोचन्ति परिदेवन्ति पुत्तो नत्थि नसोमतो ॥

१४०. भिज्जमानेसु खन्धेसु, अत्तसज्जी अनत्तेसु ।
नादिकाल विपरिता, महाजानीयतं गता ॥

१४१. भिज्जमानेसु खन्धेसु, लगा रत्ता ममायिता ।
नारीपुमादि सज्जाय, विपरेता अनादिके ॥

१४२. नादिकाल विपरितो, अत्तसज्जी अनत्तनि ।
भिज्जमानेसु खन्धेसु, जह ताति ममायनं ॥

१४३. अभिणुप्पत्तियायेव, भिज्जमानो नज्जयति ।
अनिच्चलक्खणं छन्नं, तं चिन्तेय्य सुपज्जवा ॥

१४४. असन्तेयेव लगगन्ता, नमुच्चन्ति भवत्तया ।
नत्थि सन्तेसु लगगन्ता, रूपक्खन्धा दिके स्विध ॥

१४५. तण्हा गिज्झति मेतन्ति, मानो अहन्ति मज्जति ।
दिट्ठि गण्हाति अत्ताति, एते पपञ्चका तयो ॥

१४६. ममे त मह मत्ताति, पपञ्चानं वसानुगो ।
गणहन्तो भव पङ्कम्हि, निम्मुग्गोव भयानके ॥

१४७. नमे नाहं नअत्ताति, एतेहि विवदं करे ।
विवदन्ताव मुच्चन्ति, भवपङ्का भयानका ॥

१४८. नमे नाहं नअत्ताति, दट्ठब्बन्ति जिनेरितं ।
तथेव सब्बदा मज्जे, मा पपञ्च वसानुगो ॥

१४९.लोको विवदि बुद्धेन, नलोकेन कदाचिसो ।
अनत्ताति जिनुद्धिदं, लोको अत्ताति मज्जति ॥

१५०.मो लोकेन समो होतु,
तस्समो किंतदुत्तरे ।
अन्धिभूतो अयंलोको,
सम्बुद्धस्स विरोधिको ॥

१५१.सम्बुद्धस्स वसं न्वेतु, सन्धादि भयतज्जितो ।
तब्बसंयेव अन्वेन्तो, भवतिण्णो भविस्सति ॥

१५२.अनत्ताति गिरा सच्चा, अत्ताति वचनं मुसा ।
मुसाय विवदे लोको, बुद्धेन सच्च वादिना ॥

१५३.तुरङ्गवजगामम्हा, पुरिमे चमक्य कानने ।
वसता अगगधम्मेन, थेरेन रचितो अयं ॥

१५४.अरिमत्तेय्य बुद्धस्स,
धम्म स्सुतक्खणे भवे ।
खीणासवो महापज्जो,
पुज्जेन तेन सावकोति ॥

कायपच्चवेक्खणा

१. नादिकाल विपरित, जन भूतत्थ दस्सिनो ।
दातुमे कन्तिकस्सादं, सत्थु पादो तिमानितो ॥
२. सीसे पिलन्दिया मोदी, सम्बुद्ध चरण म्बुजं ।
साधु तुट्टिकरं ब्रूमि, सुकाय पच्चवेक्खणं ॥
३. योनिसो मनसीकत्वा, नादा विरुद्ध मज्जितं ।
साधवो त मुदिक्खन्तु, मयापि मन्दबुद्धिनो ॥
४. इच्छितब्बान मायत्ता, तेसज्च चयभावतो ।
तदाकारेन वत्तिता, कायो जेगुच्छ पुज्जको ॥
५. पुनप्पुनंव ओक्कम, जाण मन्तो पवेसिय ।

बाहिरं व अनालम्ब, इक्खणा पच्चवेक्खणा ॥

६. मंसच्छन्न द्विरूपेव, मनोज वायु चालिते ।
नारी गताति याचिन्ता, नेव सापच्चवेक्खणा ॥
७. सज्जादिद्विच चित्तञ्च, विपल्लासा इमेतयो ।
त दाकारेण वत्तन्ति, अविज्जो त्थरिता भुसं ॥
८. आसा विपरिते येसं,
विपल्लासाति तेमता ।
आसा आसिसना वुत्ता,
तण्हायेव सभावतो ॥
९. असुभेव सुभमिति, अनिच्चेएव निच्चतो ।
दुक्खेयेव सुखंवाति, अनत्तनिव अत्ततो ॥
१०. सज्जाणं दस्सनं चिन्ता,
द्वादसा कारतो तयो ।
दिट्ठिसा चादि मग्गेण,
सेसा सेसेहि वज्झिता ॥
११. तण्हा तस्सि ममेतन्ति, मानो मज्जि अहन्तिच ।
यस्सि दिट्ठिच अत्ताति, पपञ्चा नामिमे तयो ॥
१२. पपञ्चन्ति संसारं, तस्मा पपञ्चनामका ।
भवयन्ते पयोजेन्ता, मोक्खं नादंसु ते चिरं ॥
१३. भवपङ्के नि मुज्जन्ता, पपञ्चानं वसानुगा ।
चिरस्सं दुक्खिता होन्ति, आरा निब्बानतो तिव ॥
१४. नमे नाहं नअत्ताति, एतेहि विवदं करे ।
भण्डन्ता विवदन्ता ते, निब्बानतो अदूरिनो ॥
१५. विपल्लासे पपञ्चेच, द्वेपि एते पहातवे ।
सोपच्चवेक्खितब्बे वं, कायो जेगुच्छपुज्जको ॥
१६. केसा लोमा नखादन्ता,
तण्हायापिच गोचरा ।

तस्मा ते दडुकामेन,
तण्हा निवारिता सदा ॥

१७. लग्निका छवियंयेव, तण्हा बाहिरगोचरा ।
तस्मा एत्थ तचोवाह, सम्बुद्धो न बहिच्छविं ॥

१८. एसा तचपरियन्त, पदेनापि निवारिता ।
अतो छवि मनालम्ब, तचसीव मनेकरे ॥

१९. जिगुच्छितानि छादेति, अट्ठि मंस तचादिनि ।
जाणेन छिन्दि तब्बाच, तस्मा छवीति वुच्चति ॥

२०. छविं छेत्वा तचं पस्से,
तं छेत्वा मंसकादयो ।
गम्भेवत्थूनि दीपेन,
यथा पञ्जापदीपिको ॥

२१. जेगुच्छो छविया कायो,
असुभोव सुभायते ।
निच्छवा तचमत्तेन,
कथं सुभायते अयं ॥

२२. न्हारुबन्धो द्विसङ्घातो, मंसलोहि त लिम्पितो ।
छवियाव विमोहेति, तचच्छन्नो इमं पजं ॥

२३. वण्ण सण्ठान तोचेव,
गन्धो कासा सयेहिच ।
जेगुच्छा पटिकुल्याच,
केसानाम न मेपिया ॥

२४. एकेकं मनसीकत्वा, नये निच्चेव मादिना ।
भावेतब्बा समारम्भ, यथापञ्जायते तथा ॥

२५. पूरितं मत्थलुङ्गस्स, सीसट्ठिपि जिगुच्छितं ।
मुख नासक्खि कण्णादि, छिद्दा वछिद्द दुद्दसं ॥

२६. पूति वायु विचरित, कुच्छिट्ठन्तानि लोहितं ।

पित्तं सेम्हञ्च पप्फासं, हृदयं यकनम्पि धी ॥

२७. अन्न पानं मनुञ्जम्पि, खेळ तिन्त मधोपरि ।
दन्तेहि पिसितं स्वान, वमथूव जिगुच्छितं ॥

२८. यावतायु अधोतेवा, मासये गिलितं ठितं ।
किमिकूल समाकिण्णे, तहिमेवा सितासितं ॥

२९. एतं उदरियं नाम, तम्हा पक्कासयं गतं ।
दिनच्चये करीसन्तं, सा सयं तं द्वयम्पि धी ॥

३०. पकासेत्वा पवेसेति, अन्नपानं महारहं ।
पटिच्छन्नो निहरति, तमेव न्तो ठितं जनो ॥

३१. पवेसे तं परिवतो,
निहरेको रहो लिनो ।
मनुञ्जं पवीसन्ते,
निक्खमन्ते जिगुच्छितं ॥

३२. जेगुच्छ पटिकुल्यानि, मंसन्हारु तचट्ठिनि ।
नपियानि न तुट्ठानि, नेवइत्थी नपूपिसो ॥

३३. हत्थ पाद मुखादीनि,
नत्थज्जानि जिगुच्छिता ।
तत्था कुमारिका कज्जा,
मोहेन अत्थिसज्जिता ॥

३४. पच्चेकं विनिभुत्तेस, केस लोम नखादिसु ।
नत्थिकज्जा कुमारीवा, सम्पिण्डितेसु सा कुतो ॥

३५. आकासोयेव कायाङ्ख्यो,
तचादि परिवारितो ।
तथासीसं मुखंहत्थो,
पादोरु कटिआदयो ॥

३६. थम्भादीस्विव गेहोति,
पिण्डिते स्वेसु सम्मुति ।

कायोति इत्थिपोसोति,
संमुळ्हो तायरज्जति ॥

३७. सन्तं चिन्तेय्य नासन्तं, सन्तं चिन्तयतो सुखं ।
असन्तं अनुचिन्तेन्तो, नानादुक्खेहि तप्पति ॥
३८. जवत्या विज्जमानेव, नाविज्जा विज्जमानके ।
तस्मातं नामको मोहो, तण्हापिच तदन्विता ॥
३९. पुंकायोवाथीकायोवा, मलासुचिजिगुच्छितो ।
तस्समं नत्थिगारहं, ख्यामलम्पि मलंकरे ॥
४०. नत्थि कायसमोवेरी,
महानत्थकरो चीरं ।
नत्थि कायसमो वज्जो,
असुभोव सुभायते ॥
४१. थीपुं सपरकायोति, पस्सतिपि नपस्सति ।
जेगुच्छ पटिकुल्योति, सम्मा पस्सति पस्सति ॥
४२. सुभोसुभोति मज्जन्ता,
धीति धीति जिनेरिते ।
लोकालोका नधीयेसं,
भवा भवा वचारिनो ॥
४३. भिय्योभिय्योव रागग्गि,
सुभोसुभोतिपस्सतो ।
मन्दोमन्दोव सोअग्गि,
धीवधीवविपस्सतो ॥
४४. बहुस्सुतोपि बालोव, असुभे सुभमज्जको ।
असुभोति विपस्सन्तो, अप्पस्सुतोपिपण्डितो ॥
४५. योच सिप्पानि जानेय्य, सतानि सहस्सानिपि ।
कायेकजाननं सेय्यो, यज्जे अज्ज विजाननं ॥
४६. कायमेकम्पि नज्जामि, बुद्धालद्धनयो अपि ।

सुताच पण्डितात्यम्हा, युत्तोयेवा तिलज्जितुं ॥

४७. सुभतोयेव मज्जामि, एवं जिगुच्छितम्पिनं ।
मज्ज जे पण्डितो त्याहु, अलमेवातिलज्जितुं ॥

४८. काये असुभसज्जंयो, नलभामि कदाचिपि ।
सुलद्ध सुगतो वादो, स्वारहोवातिलज्जितुं ॥

४९. कायेन संसरन्तोपि, तदाकारं यथातथं ।
भवेभवे अजानन्तो, ममायित्वाव तं चजिं ॥

५०. कायेन संसरन्तोपि, नज्जा काय जिगुच्चतं ।
निच्चुपादा ममायन्तो, पियायित्वाव तं चजिं ॥

५१. कुभारं सारसज्जाय, पियायित्वाव हिंसकं ।
अनन्तदुक्ख मापादिं, विपल्लासो भवेभवे ॥

५२. महाजानीय पत्तोति, संवेजेत्वा सकंमनं ।
दिरोकत जिनोवादो, अनिवत्तित वीरियो ॥

५३. अदिट्ठपुब्ब मेतस्स, तथाकारं व पस्सतु ।
किच्च मज्ज मुपेक्खाय, संसार भय भीरुको ॥

५४. यज्झिकिच्चं अपविट्ठं, अकिच्चं पन कयिरा ।
उन्नळानं पमत्तानं, तेसं वड्ढन्ति आसवा ॥

५५. येसज्ज सुसमारद्धा, निच्चं कायगता सति ।
अकिच्चं ते नसेवन्ति, किच्चे सातत कारिनो ।
सतानं सम्पजानानं, अत्थं गच्छन्ति आसवाति ॥

५६. थोमेन्ता सोण्णं कायोर,
मुखक्खि त्यादिना इमं ।
रत्ते मुट्ठे करोन्तेते,
अज्जेजने सयंविद्य ॥

५७. कायसोभ्य पकासेता,
वाचा वे मारदेसना ।
तदसोभ्य पकासेता,

वाचा सम्मुद्ध देसना ॥

५८. असुभोति जिनुद्धिदं, कायं सुभोति गाहिनो ।
संमुळहाते न मुच्चन्ति, भवा बुद्ध विरोधिनो ॥
५९. असुभोति जिनुद्धिदं, कायं तथेव गाहिनो ।
पण्डिता तेव मुच्चन्ति, भवा बुद्धमतानुगा ॥
६०. सोधेन्तेलङ्करोन्तेव, मलासवन्तिकायतो ।
अलं कायविसोधेन, बालोव तं गरुं करो ॥
६१. गोपेन्तेव अरोगाय,
कायो रोगेनसंवसे ।
गायगुत्तं मुधायेव,
चित्तगुत्तं सात्थकं ॥
६२. चन्दनादि विलित्तोपि,
मुत्तोमणि विभूसितो ।
तंसभावोव सोकायो,
विस्सवन्तो ततोततो ॥
६३. पतितेच अपतिते,
विसेसो नत्थि किञ्चिपि ।
कायो चेमनुज्जो तम्हा,
पतितोपि तथासिया ॥
६४. कायो मनुस्सजातीनं, तिरच्छान त्ताभावतो ।
जेगुच्छित तरोहोति, दुब्बिसोधोच दुब्भरो ॥
६५. यथाजातेन कायेन, सक्का विहरितुं नच ।
पच्चहं सोधनीयोच, धोवन मज्जनादिभि ॥
६६. रत्तं पातुं छविं छेत्वा, सक्का डंसादयोपिनं ।
छेत्वा मंसं ढिकादीनि, धीरो नालम्बितुं कथं ॥
६७. लग्गन्ति छविमत्ते ये, मक्खिका सेदपा यथा ।
थीपुं मुखादि सज्जाय, ते पमुळहा महातपा ॥

६८. चारी अगोचरे कामे, लग्गालेपे कपीरिव ।
बहूहि पीळिता रीहि, मरन्ति अतिदुक्खिनो ॥
६९. रागारिं दुज्जयं जेय्युं, जयभुम्मासुभे चरा ।
सीतानिस्सित लटुकी, सेनकंव महब्बलं ॥
७०. कायधि गगोचरो वेसो,
जयभूबुद्ध दुत्तिया ।
एत्थेव गोचरा होन्तु,
माभो कामे जयत्थिका ॥
७१. काया सुभं विपस्सन्तु, दिब्बं विखनाप्य पस्सियं ।
आयतिं मग्गलाभाय, तं दस्सनं भविस्सति ॥
७२. धीचक्खुनाव धिक्कायं, पस्से न मंसचक्खुना ।
उम्मिलित्वाव धीचक्खुं, विवेकद्वो उदिक्खतु ॥
७३. पञ्चङ्गानि यथा कुम्भो, चक्खादीनि निगूहये ।
वेरी लभतु मोकासं, पञ्चद्वारा अरक्खिता ॥
७४. चक्खुरूपेन संवासा, रागपुत्तं विजायति ।
महानत्थकरो सोच, संवासं तेन वारये ॥
७५. रूपादीसुसज्जन्तीति, सत्ता इत्थ्यादि सज्जाय ।
नत्वेव खन्धसज्जाय, तंसज्जिहि विरागिनो ॥
७६. सकायेपरकायेच,
आसं छिन्देय्य पण्डितो ।
आसं छेत्वा सुखंसेति,
आसाय दुक्खिता पजा ॥
७७. दस्सने सवने काय,
संसग्गे मेथुनेपिच ।
निरासो सुखितो होति,
अनिरासोतिदुक्खितो ॥
७८. बहीव सोधितं यस्स, न वन्तो जेगुच्छ पुज्जकं ।

तंकायं असुतंजान, तनुरागो सियात्तनि ॥

७९. कायेविराग मिच्छन्तो, नुपस्सेय्य तदन्तरं ।
अन्तोदस्सी अतप्पन्तो, लभे संसारमोचनं ॥

८०. सत्ता सत्ता बहिट्टेवा, सारंसारं ममायिनो ।
सन्तोसन्तो विपस्सन्तो, नवानवायतिंभवे ॥

८१. अलं अलं कत्वा कायं, मलामलासवन्तितो ।
सोभं सोभं नये ठानं, मनं मनं प्यलं कतं ॥

८२. संसग्गजातस्स भवन्ति स्नेहा,
स्नेहान्वयं दुक्ख मिदं पओति ।
आदिनवं स्नेहजंपेक्ख मानो,
एको चरेखग्ग विसाण कप्पो ॥

८३. खिट्ठा रति होति सहाय मज्झे,
पुत्तेसुच विपुलं होति पेमं ।
पियविप्पयोगं विजिगुच्छमानो,
एको चरे खग्गविसाण कप्पो ॥

८४. वंसो विसालोयथा विसत्तो,
पुत्तेसु दारेसुच याअपेक्खा ।
वंसकळिरोव असज्जमानो,
एको चरे खग्गविसाण कप्पो ॥

८५. कामं कामय मानस्स, तस्सचेतं समिज्झति ।
अद्धा पीतिमनो होति, मच्चो लद्धा यदिच्छति ॥

८६. तस्सचे कामयानस्स, छन्दजातस्स जन्तुनो ।
तेकामा परिहायन्ति, सल्लविद्धोव रुप्पति ॥

८७. योकामे परिवज्जेति, सप्पस्सेव पदा सिरो ।
सोमं विसत्तिकं लोके, सतो समतिवत्तति ॥

८८. खेतं वत्थुं तळाकंवा, गवस्सं दासपोरिसं ।
थियो बन्धू पुथुकामे, योनरो अनुगिज्झति ॥

८९. अबला नं बलीयन्ति, मद्दन्तेनं परिस्सया ।
ततो नं दुक्खमन्वेति, नावं भिन्न मिवादकं ॥
९०. तस्माजन्तु सदासतो, कामानि परिवज्जये ।
ते पहाय तरे ओघं, नावं सित्वाव पारगू ॥
९१. कामतो जायते सोको,
कामतो जायते भयं ।
कामतो विप्पमुत्तस्स,
नत्थि सोको कुतो भयं ॥
९२. सुभानुपस्सिं विहरन्तं, इन्द्रियेसु असंवुतं ।
भोजनमिह अमत्तञ्जुं, कुसितं हीन वीरियं ।
तंवे पसहति मारो, वातो रुक्खं दुब्बलं ॥
९३. असुभानुपस्सिं विहरन्तं, इन्द्रियेसु सुसंवुतं ।
भोजनमिह मत्तञ्जुं, सद्धं आरद्ध वीरियं ।
तंवे नप्पसहति मारो, वातो सेलं पब्बतं ॥
९४. यथा अगारं दुच्छन्नं, वुट्ठि समति विज्झति ।
एवं अभावितं चित्तं, रागो समतिविज्झति ॥
९५. तदेवं पच्चवेक्खन्ति, ये ते रागग्गिदुब्बला ।
पतिट्ठं सासने लद्धा, नुक्कण्ठा नलसा रता ॥
९६. बुद्धावादं लभित्वापि, नाहंसक्का नवोमिति ।
दोसं तण्हं अनासेन्तो, परिपक्को कदाभवे ।
पुज्जकम्मं अकरोन्तो, परवज्जं अखमन्तो ॥
९७. काय सङ्खारिका तण्हा, नीचानीचकराच सा ।
चित्तसङ्खारिका सद्धा, उच्चा उच्चकराच सा ॥
९८. दस्सनीये रता तण्हा, सद्धास्वाचारभत्तिका ।
विकिण्णचारिका तण्हा, सद्धा विसदचारिनी ॥
९९. मनोक्किलेसिका तण्हा, सानुगानन्त दुक्खदा ।
चित्तप्पसादिका सद्धा, अत्तानुग सुखावहा ॥

- १००.तण्हा सद्धान मिच्चेवं, विसेसं जान तत्त्वतो ।
जत्वा तण्हं विनासेय्य, सद्धंभावेय्य चेतसि ॥
- १०१.उच्छुकं यन्तपत्तम्पि, सञ्चुण्णितम्पि चन्दनं ।
मधुरं सुगन्धं, मेत्तिव हिंसितोपि सं ॥
- १०२.अत्तच्छेदम्पि वासेति, सुगन्धेनिव चन्दनं ।
सन्तो मेत्तासुगन्धेन, अत्तहिंसम्पि वासये ॥
- १०३.कदाचिपि न दुग्गन्धि, सुखं चुण्णम्पि चन्दनं ।
तथेव दुक्खपत्तोपि, न सन्तो पापकारको ॥
- १०४.खमे वज्जं करेय्यत्थं, बुद्धखन्ति मनुस्सरं ।
मेत्तातिन्तेन वेरीपि, नुपनाहो सियत्तनि ॥
- १०५.नगच्छति त मक्कोसो, ममेवा नत्थकारको ।
इति जत्वाव सप्पज्जो, नेव क्कोसेय्य किञ्चनं ॥
- १०६.अक्कोसो मं नआगच्छे,
तस्सेवा नत्थकारको ।
इति जत्वा तित्तिक्खेय्य,
न पच्चक्कोसनं करे ॥
- १०७.अक्कोसक नयं गण्हि,
पच्चक्कोसो न सो वरो ।
बुधो तं नानुगाहेय्य,
मा सोव पापियो भवे ॥
- १०८.तण्हाविज्जाच मूलाद्वे, संसारविसपादपे ।
सब्भत्ति सद्धम्मस्सुतं, द्वेयेव मधुरा फला ॥
- १०९.सोधे चित्त मुपक्कम्म, सुद्धं उपक्कमेन तं ।
वहे सुखं असङ्खेय्यं, दुक्खं असोधितं मलि ॥
- ११०.सोधितं सुगतिंनेति, दुग्गतिं असोधितं ।
चित्तं सोधेतु मालिम्पे, रागदोस मलेहि तं ॥
१११. दोसेजा नासिता येन,

सासनेवत्थि सोनयो ।
नत्थज्जत्थ तमादाय,
बुधो नासेतु तद्वयं ॥

११२. रनकुनवासि कतावासे, दगुंचेती पुरत्थिमे ।
वसता अगगधम्मेन, थेरेन रचितो अयन्ति ॥